

Iðnaðarráðuneyti

Minnisblað

Viðtakandi: Iðnaðarnefnd
Sendandi: Skrifstofa orkumála
Dagsetning: 22.4.2008

Efni: Flutningsfyrirtæki á Norðurlöndum

I. Inngangur

Minnisblað þetta um flutningsfyrirtæki á Norðurlöndum hefur verið tekið saman að beiðni iðnaðarnefndar. Í hverju landi er rekið sjálfstætt flutningsfyrirtæki sem á og ber ábyrgð á rekstri flutningskerfisins og er gerð stuttlega grein fyrir hverju þeirra. Raforkukerfi Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar eru samtengd. Nánari upplýsinga um flutningskerfi á Norðurlöndum má finna í skýrslu norræna samkeppnisyrvalda, Capacity for Competition, Investing for an Efficient Nordic Electricity Market.

II. Danmörk

Energinet.dk á og rekur 400 kV meginflutningskerfi rafmagns í Danmörku auk gasflutningskerfis og ber ábyrgð á kerfisstjórnun. Fyrirtækið hefur aðgang að 132 og 150 kV aðveitukerfum rafmagns. Þá er fyrirtækið einn af eigendum tenginga danska raforkukerfisins við önnur lönd. Fyrirtækið er rekið í hlutafélagsformi sem er alfarið í eigu danska ríkisins og fer umhverfis- og orkumálaráðherra með hlut danska ríkisins.

Heimasíða: <http://www.energinet.dk/en/menu/Frontpage.htm>

III. Finnland

Fingrid á og rekur meginflutningskerfi raforku í Finnlandi og ber ábyrgð á kerfisstjórnun. Fingrid er almenningshlutafélag. Eigendur Fingrid eru: finnska ríkið (12 %), Fortum Power and Heat Oy (25%), Pohjolan Voima Oy (25%) og tryggingafélög (38 %).

Heimasíða: http://www.fingrid.fi/portal/in_english/

IV. Ísland

Landsnet hf. á og rekur flutningskerfi raforku á Íslandi og ber ábyrgð á kerfisstjórnun. Fyrirtækið er hlutafélag í eigu Landsvirkjunar (64,73%), RARIK (22,51%), Orkuveitu Reykjavíkur (6,78%) og Orkubús Vestfjarða (5,98%). Í bráðabirgðaákvæði XII er kveðið á um að eigendum hlutafjár í félaginu sé einungis heimilt að framselja hlutafé sitt til annarra hlutafjäreigenda í fyrirtækinu en ekki til aðila utan þess.

Heimasíða: <http://www.landsnet.is/>

V. Noregur

Statnett SF á og rekur meginflutningskerfi raforku í Noregi (sentralnett), tengingar við önnur lönd og ber ábyrgð á kerfisstjórnun. Fyrirtæki er rekið í formi ríkisfyrirtækis (Statsforetak) og er alfarið í eigu norska ríkisins.

Heimasíða: <http://www.statnett.no/default.aspx?ChannelID=1001>

VI. Svíþjóð

Svenska Kraftnät sér um stjórnun og annast rekstur meginflutningskerfis í Svíþjóð auk tenginga við önnur lönd og ber ábyrgð á kerfisstjórnun. Fyrirtækið er alfarið í eigu sænska ríkisins.

Heimasíða: <http://www.svk.se/start.aspx?id=5208>

Iðnaðarráðuneyti

Minnisblað

Viðtakandi: Iðnaðarnefnd
Sendandi: Skrifstofa orkumála
Dagsetning: 22.4.2008

Efni: Aðskilnaðarkröfur tilskipunar 2003/54/EB

I. Inngangur.

Til að tryggja jafnan aðgang að flutnings- og dreifikerfum og komast hjá hagsmunaárekstrum er talið nauðsynlegt að aðskilja kerfisrekstur (sérleyfisþætti/náttúrulega einokun) frá þeim hlutum lóðrétt sambættra orkufyrirtækja sem sinna framleiðslu og sölu raforku. Lóðrétt sambætt orkufyrirtæki eru í tilskipun 2003/54/EB skilgreind sem fyrirtæki eða hópur fyrirtækja með gagnkvæm tengsl þar sem hlutaðeigandi fyrirtæki/fyrirtækjahópur starfar a.m.k. á einu eftirfarandi sviða flutnings eða dreifingar og annaðhvort framleiðslu eða afhendingar rafmagns.

II. Aðskilnaðarkröfur tilskipunarinnar.

Í 10. gr. tilskipunarinnar er að finna kröfur um sundurgreiningu flutningskerfisstjóra (flutningsfyrirtækja), en í 15. gr. er að finna sambærilegar kröfur um sundurgreiningu dreifikerfisstjóra (dreifiveitna). Í greinunum er kveðið á um að séu kerfisstjórar hluti af lóðrétt sambættu fyrirtæki skuli þeir vera óháðir annarri starfsemi, sem tengist ekki kerfisstjórnun, a.m.k. að því er varðar lögákveðið rekstrarform, skipulag og ákvarðanatöku. Í tilskipuninni er sérstaklega tekið fram að reglurnar skapi ekki skyldu til að aðskilja eignarhald á eignum flutnings- eða dreifikerfisstjóra frá lóðrétt sambætta fyrirtækinu.

Tilskipunin gerir kröfu um að komið sé á fót sérstöku kerfisfyrirtæki og ef fyrirtækið er undir yfirráðum fyrirtækis í samkeppnisrekstri þurfi að tryggja sundurgreiningu fyrirtækjanna hvað varðar skipulag og ákvarðanatöku til að tryggja nauðsynlegt sjálfstæði frá móðurfyrirtækinu. Aðskilnaðarkröfur tilskipunarinnar útiloka ekki að í einu og sama fyrirtækinu sé unnt að reka fleiri en eina tegund sérleyfisstarfsemi. Þannig heimilar tilskipunin að sama fyrirtækið reki flutningskerfi, dreifiveitu, hitaveitu og vatnsveitu. Tilskipunin útilokar hins vegar að sérleyfisfyrirtæki geti farið með eignarhluti í samkeppnisfyrirtæki. Í 15. gr. er að finna nánari lágmarksviðmiðanir varðandi skipulag og ákvarðanatöku og vísast til ákvæða tilskipunarinnar hvað þær varðar.

III. Undanþága frá aðskilnaðarkröfu.

Í lokamálslið 2. mgr. 15. gr. er að finna undanþágu frá aðskilnaðarkröfu tilskipunarinnar varðandi dreifikerfisstjóra. Aðildarríkjunum er heimilt að ákveða að beita ekki 1. og 2. mgr. gagnvart sambættum raforkufyrirtækjum, sem þjóna færri en 100.000 tengdum viðskiptavinum, eða þjóna litlum, einangruðum kerfum. Í meðfylgjandi nótu framkvæmdastjórnar Evrópusambandsins um aðskilnaðarkröfur tilskipana 2003/54/EB og 2003/55/EB er að finna nánari útskýringar á undanþágunni. Samkvæmt upplýsingum ráðuneytisins voru allar dreifiveitur á Íslandi með færri en 100.000 tengda notendur árið 2006.

Fylgiskjöl:

1. Tilskipun 2003/54/EB.

2. The Unbundling Regime - Note of DG Energy & Transport on Directives 2003/54/EC and 2003/55/EC on the Internal Market in Electricity and Natural Gas, 16.1.2004.

TILSKIPUN EVRÓPUÞINGSINS OG RÁÐSINS 2003/54/EB

frá 26. júní 2003

um sameiginlegar reglur um innri markaðinn fyrir raforku og um niðurfellingu á tilskipun 96/92/EB

EVROÞUÞINGIÐ OG RÁÐ EVRÓPUSAMBANDSINS HAFAR,

með hliðsjón af stofnsáttmála Evrópubandalagsins, einkum 2. mgr. 47. gr., 55. gr. og 95. gr.,

með hliðsjón af tillögum framkvæmdastjórnarinnar ⁽¹⁾,með hliðsjón af álitum efnahags- og félagsmálanefndar Evrópubandalaganna ⁽²⁾,

að höfðu samráði við svæðanefndina,

í samræmi við málsmeðferðina sem mælt er fyrir um í 251. gr. sáttmálans ⁽³⁾,

og að teknu tilliti til eftirfarandi:

- 1) Tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 96/92/EB frá 19. desember 1996 um sameiginlegar reglur um innri markað á sviði raforku ⁽⁴⁾ var mikilvægt framlag til þess að skapa innri markað fyrir raforku.
- 2) Reynslan, sem fengist hefur við beitingu framangreindrar tilskipunar, sýnir ávinninginn sem getur hlotist af innri markaði á sviði raforku, með tilliti til aukinnar skilvirkni, verðlækkana, betri þjónustu og aukinnar samkeppni. Hins vegar eru enn verulegir annmarkar og möguleikar á að bæta starfsemi markaðarins, nánar tiltekið er þörf á markvissum ákvæðum til að tryggja jöfn samkeppnisskilyrði að því er varðar framleiðslu, að draga úr hættunni á markaðsyrirráðum og undirverðlagningu, tryggja gjaldskrár fyrir flutning og dreifingu, sem eru án mismununar með aðgangi að netum á grundvelli gjaldskráa sem eru birtar áður en þær taka gildi, og standa vörð um rétt líttilla og vanmegna viðskiptavina og að upplýsingar um orkugjafa vegna raforkuframléiðslu séu birtar, sem og tilvísun í heimildir, ef þær eru fyrir hendi, þar sem er að finna upplýsingar um umhverfisáhrif þeirra.

- 3) Á fundi sínum í Lissabon 23. og 24. mars 2000 hvatti Evrópuráðið til þess að unnið yrði að því í flýti að koma endanlega á innri markaði bæði á sviði raforku og gass og að frelsi yrði aukið hið fyrsta á þessum sviðum með það fyrir augum að innri markaður verði starfræktur að fullu. Í ályktun sinni frá 6. júlí 2000 um aðra skýrslu framkvæmdastjórnarinnar um stöðu þeirrar viðleitni að auka frelsi á orkumörkuðum krafðist Evrópuþingið þess að framkvæmdastjórnin samþykkti ítarlega tímaáætlun um að ná fram nákvæmlega skilgreindum markmiðum með það fyrir augum að gefa orkumarkaðinn alveg frjálstan í áföngum.
- 4) Þau réttindi sem sáttmálinn tryggir evrópskum borgurum – frjálsir vöruflutningar, frelsi til að veita þjónustu og staðfesturéttur – eru einungis möguleg á markaði sem er að fullu opinn þar sem neytendur geta sjálfir valið sér birgi og birgjum er gert kleift að dreifa frjálst til allra viðskiptavina sinna.
- 5) Helstu hindranir við að koma á markaði, sem er að fullu starfhæfur og þar sem samkeppni ríkir, tengjast m.a. mál-efnum er varða aðgang að netinu, gjaldskrármálum og því að opnun markaðarins er mislangt komin í aðildarríkjum.
- 6) Til að samkeppni sé virk verður aðgangur að netum að vera án mismununar, gagnsær og verðlagður með sanngjörnum hætti.
- 7) Aðgangur án mismununar að neti flutnings- eða dreifikerfisstjóra hefur grundvallarþýðingu til að koma að fullu á innri markaði á sviði raforku. Flutnings- eða dreifikerfisstjórar geta verið eitt eða fleiri fyrirtæki.
- 8) Til að tryggja skilvirkan netaðgang án mismununar er rétt að dreifi- og flutningskerfi séu starfrækt af aðilum, sem eru aðskildir að lögum, ef lóðrétt samþætt fyrirtæki eru til staðar. Framkvæmdastjórnin skal meta ráðstafanir með sambærileg áhrif sem aðildarríkin þróa til að ná fram markmiði þessarar kröfu, og, eftir því sem við á, leggja fram tillögur um að breyta þessari tilskipun. Einnig er rétt að flutnings- og dreifikerfisstjórar hafi virkan ákvörðunarrétt með tilliti til eigna sem nauðsynlegar eru til að viðhalda netum, reka þau og þróa þegar eignirnar, sem um ræðir, er í eigu eða er reknar af lóðrétt samþættum fyrirtækjum. Nauðsynlegt er að sjálfstæði dreifikerfisstjóra og flutningskerfisstjóra sé tryggt einkum með tilliti til hagsmuna er varða framleiðslu og afhendingu. Sjálfstætt stjórnunar-fyrirkomulag verður því að vera til staðar milli dreifikerfisstjóra og flutningskerfisstjóra annars vegar og allra framleiðslufélaga og birgja hins vegar.

⁽¹⁾ Stjtið. EB C 240 E, 28.8.2001, bls. 60 og Stjtið. EB C 227 E, 24.9.2002, bls. 393.

⁽²⁾ Stjtið. EB C 36, 8.2.2002, bls. 10.

⁽³⁾ Álit Evrópuþingsins frá 13. mars 2002 (Stjtið. ESB C 47 E, 27.2.2003, bls. 350), Sameiginleg afstaða ráðsins frá 3. febrúar 2003 (Stjtið. ESB C 50 E, 4.3.2003, bls. 15) og ákvörðun Evrópuþingsins frá 4. júní 2003 (hefur enn ekki verið birt í Stjórnartíðindum EB).

⁽⁴⁾ Stjtið. EB L 27, 30.1.1997, bls. 20.

- Hins vegar er mikilvægt að greina á milli slíks lagalegs aðskilnaðar og sundurgreiningar á eignarhaldi. Lagalegur aðskilnaður felur ekki í sér breytingu á eignarhaldi eigna og ekkert kemur í veg fyrir að svipuð eða eins starfsskilyrði gildi í öllu lóðrétt samþætta fyrirtækinu. Hins vegar skal tryggja ákvörðunartökuferli án mismununar með skipulagsráðstöfunum er varða sjálfstæði þeirra sem bera ábyrgð á ákvörðunartöku.
- 9) Ef um er að ræða lítil kerfi kann að vera nauðsynlegt að flutningskerfisstjórar, sem eru samtengdir litlum kerfum, tryggi að stoðþjónusta sé veitt.
- 10) Þó að þessi tilskipun taki ekki til málefna er varða eignarhald er minnt á að þegar um er að ræða fyrirtæki, sem annast flutning eða dreifingu og er aðskilið að því er varðar rekstrarform að lögum frá þeim fyrirtækjum sem stunda framleiðslu og/eða afhendingu, getur tilnefndur kerfisstjóri verið sama fyrirtækið og á grunnvirkið.
- 11) Til að komast hjá því að leggja of mikla fjárhagslega og stjórnsýslulega byrði á lítil dreifingar fyrirtæki skulu aðildarríkin geta, ef nauðsynlegt er, veitt slíkum fyrirtækjum undanþágu frá lagalegum kröfum um sundurgreinda dreifingu.
- 12) Málsmeðferð við leyfisveitingu skal ekki leiða til stjórnsýslubyrði sem er óhófleg miðað við stærð og hugsanleg áhrif raforkuframleiðenda.
- 13) Grípa skal til frekari ráðstafana til að tryggja að gjaldskrár séu gagnsæjar og án mismununar að því er varðar aðgang að netum. Þessar gjaldskrár skulu gilda um alla kerfisnotendur án mismununar.
- 14) Til að auðvelda raforkufyrirtæki, sem hefur staðfestu í aðildarríki, gerð samninga vegna afhendingar raforku til óbundinna viðskiptavina í öðru aðildarríki skulu aðildarríki og, eftir því sem við á, innlend eftirlitsyfirvöld vinna að einsleitari skilyrðum og að viðskiptavinir teljist vera óbundnir með sama hætti fyrir allan innri markaðinn.
- 15) Það að skilvirkt eftirlit sé til staðar, sem eitt innlent eftirlitsyfirvald eða fleiri framkvæma, er mikilvægur þáttur í að tryggja aðgang að netinu án mismununar. Aðildarríkin skulu tilgreina hlutverk, valdsvið og stjórnsýsluheimildir eftirlitsyfirvaldanna. Mikilvægt er að eftirlitsyfirvöld í öllum aðildarríkjum hafi sama lágmarksvaldsviðið. Þessi yfirvöld skulu vera bær til að ákveða eða samþykkja gjaldskrár, eða a.m.k. aðferðafræðina sem býr að baki útreikningum á gjaldskrár fyrir flutning og dreifingu. Til að forðast óvissu og kostnaðarsöm og tímafrek deilumál skulu þessar gjaldskrár birtar áður en þær taka gildi.
- 16) Framkvæmdastjórnin hefur gefið til kynna fyrirætlan sína um að koma á fót evrópskum hópi eftirlitsaðila með rafmagni og gasi sem myndi skapa hentugt ráðgjafar fyrirkomulag til að hvetja til samvinnu og samræmingar innlendra eftirlitsyfirvalda í því skyni að stuðla að þróun innri markaðarins á sviði raforku og gass og til að stuðla að samræmdri beitingu í öllum aðildarríkjum á ákvæðunum, sem sett eru í þessari tilskipun og tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 2003/55/EB frá 26. júní 2003 um sameiginlegar reglur um innri markaðinn fyrir jarðgas⁽¹⁾ og í reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (EB) nr. 1228/2003 frá 26. júní 2003 um skilyrði fyrir aðgangi að neti fyrir raforkuviðskipti yfir landamæri⁽²⁾.
- 17) Til að tryggja öllum markaðsaðilum greiðan markaðsaðgang, að meðtöldum nýjum orkusölum, er þörf á jöfnunar fyrirkomulagi sem er kostnaðartengt og án mismununar. Um leið og seljanleiki á raforkumarkaðinum er nægilegur ætti þetta að nást með því að koma á gagnsæju, markaðstengdu fyrirkomulagi við afhendingu og kaup á raforku sem nauðsynlegt er innan rammans um jöfnunarkröfur. Ef markaður, þar sem seljanleiki ríkir, er ekki fyrir hendi ættu innlend eftirlitsyfirvöld að gegna virku hlutverki til að tryggja að gjaldskrár til jöfnunar séu kostnaðartengdar og án mismununar. Á sama tíma skal veita viðeigandi hvatningu til að jafna innmötun (in-put) og úttekt (off-take) raforku og til að stofna kerfinu ekki í hættu.
- 18) Innlend eftirlitsyfirvöld skulu geta ákveðið eða samþykkt gjaldskrár eða aðferðafræðina, sem býr að baki útreikningum á gjaldskrár, á grundvelli tillögu flutnings- eða dreifikerfisstjóra eða á grundvelli tillögu sem þessir stjórar og notendur kerfisins urðu ásáttir um. Þegar þau sinna þessum verkefnum skulu innlend eftirlitsyfirvöld tryggja að gjaldskrár vegna flutnings og dreifingar séu án mismununar og kostnaðartengdar og skulu taka tillit til langtíma frávikskostnaðar við net sem komist er hjá með dreifðri raforkuframleiðslu og stjórnun eftirspurnar.

(¹) Stjtið. ESB L 176, 15.7.2003, bls. 57.

(²) Stjtið. ESB L 176, 15.7.2003, bls. 1.

- 19) Allur iðnaður og verslun, þ.m.t. lítil og meðalstór fyrirtæki, og allir ríkisborgarar í Bandalaginu, sem njóta efnahagslegs ávinnings af innri markaðinum, skulu einnig geta notið öflugrar neytendaverndar og einkum skulu heimili, og ef aðildarríkin telja það viðeigandi, lítil fyrirtæki njóta tryggingar á opinberri þjónustu einkum með tilliti til afhendingaröryggis og sanngjarnrar gjaldskrár af ástæðum er varða sanngirni, samkeppnishæfni og óbeint vegna atvinnusköpunar.
- 20) Viðskiptavinir skulu hafa frjálst val um birgi sem afhendir þeim raforku. Engu að síður skal notast við áfangaskipta aðferð við að koma að fullu á innri markaði á sviði raforku, til að gera iðnaðinum kleift að aðlagast og tryggja að viðeigandi ráðstafanir og kerfi séu til staðar til að verja hagsmuni viðskiptavina og tryggja að þeir hafi raunverulegt og skilvirkt val um birgi.
- 21) Opnun markaðarins smám saman, þar til hann er að fullu opin, ætti, eins fljótt og auðið er, að fjarlægja mun á milli aðildarríkjana. Tryggja skal gagnsæi og áreiðanleika í framkvæmd þessarar tilskipunar.
- 22) Nánast öll aðildarríki hafa kosið að tryggja samkeppni á markaði á sviði raforkuframleiðslu með gagnsæri málsmeðferð við leyfisveitingu. Aðildarríkin skulu hins vegar tryggja möguleikann á að stuðla að afhendingaröryggi með því að taka í notkun útboðsaðferð eða sambærilega aðferð ef nægileg raforkuframleiðslugeta er ekki tryggð með leyfisveitingarmálsmeðferðinni. Aðildarríkin skulu í þágu umhverfisverndar og kynningar á nýrri, óþróaðri tækni hafa möguleika á að bjóða út nýja flutningsgetu á grundvelli birtra viðmiðana. Ný flutningsgeta tekur m.a. til endurnýjanlegrar orku og samþættrar varma- og raforkuvinnslu (CHP).
- 23) Til að tryggja afhendingaröryggi skal fylgjast með jafnvæginu milli framboðs og eftirspurnar í einstökum aðildarríkjum og eftirlitinu skal fylgt eftir með skýrslu um stöðuna innan Bandalagsins að teknu tilliti til flutningsgetu samtengilína milli svæða. Slíkt eftirlit skal fara fram nægilega snemma til að gera kleift að gripið sé til viðeigandi ráðstafana ef afhendingaröryggi er stefnt í hættu. Smíði og viðhald á nauðsynlegu netgrunnvirki, þ.m.t. flutningsgeta samtengilína, skal stuðla að því að tryggja stöðugt framboð raforku. Smíði og viðhald á nauðsynlegu netgrunnvirki, þ.m.t. flutningsgeta samtengilína og dreifð raforkuframleiðsla, eru mikilvægir þættir til að stuðla að því að tryggja stöðugt framboð raforku.
- 24) Aðildarríkin skulu tryggja að viðskiptavinir sem kaupa til heimilisnota og eftir því sem aðildarríkin telja rétt, lítil fyrirtæki, eigi rétt á að fá afhenta raforku af tilteknum gæðum á verði sem er greinilega samanburðarhæft, gagnsætt og sanngjart. Til að tryggja að háu stigi opinberrar þjónustu sé viðhaldið í Bandalaginu skal tilkynna framkvæmdastjórninni reglulega um allar ráðstafanir, sem aðildarríkin gripa til, til að ná settum markmiðum þessarar tilskipunar. Framkvæmdastjórnin skal birta reglulega skýrslu þar sem greindar eru ráðstafanir, sem gripið er til á innlendum vettvangi, til að ná settum markmiðum um opinbera þjónustu og bera saman skilvirkni þeirra með það í huga að koma með tillitmi, að því er varðar ráðstafanir sem gripa skal til á innlendum vettvangi, til að koma á opinberri þjónustu á háu stigi. Aðildarríkin skulu gripa til nauðsynlegra ráðstafana til að vernda vanmegna viðskiptavina á innri raforkumarkaðinum. Slíkar ráðstafanir geta verið breytilegar í samræmi við tilteknar kringumstæður í hlutaðeigandi aðildarríkjum og geta falið í sér sérstakar ráðstafanir varðandi greiðslu raforkureikninga eða almennari ráðstafanir sem gripið er til innan almennatryggingakerfisins. Ef alþjónusta er einnig veitt litlum fyrirtækjum geta ráðstafanir til að tryggja að þessi alþjónusta sé veitt verið mismunandi eftir því hvort um heimili eða lítil fyrirtæki er að ræða.
- 25) Framkvæmdastjórnin hefur gefið til kynna fyrirætlan sína að hafa frumkvæði, einkum að því er varðar gildissvið ákvæða um merkingar og nánar tiltekið með hvaða hætti er hægt að koma upplýsingunum um umhverfisáhrif, a.m.k. með tilliti til losunar koltvísýrings og geislavirks úrgangs sem fellur til við raforkuframleiðslu frá mismunandi orkugjöfum, á framfæri með gagnsæjum hætti sem auðvelt er að nálgast og bera saman í öllu Evrópusambandinu og með hvaða hætti er hægt að einfalda ráðstafanirnar, sem gripið er til í aðildarríkjunum, til að hafa eftirlit með því hversu nákvæmar upplýsingarnar eru sem birgjanir veita.
- 26) Grundvallarkrafa þessarar tilskipunar er að uppfylla kröfur um opinbera þjónustu og mikilvægt er að sameiginlegir lágmarksstaðlar, sem öll aðildarríkin uppfylla, séu tilgreindir í þessari tilskipun sem taka tillit til markmiðanna um sameiginlega vernd, afhendingaröryggi, umhverfisvernd og sambærilegt samkeppnisstig í öllum aðildarríkjunum. Mikilvægt er að hægt sé að túlka kröfurnar um opinbera þjónustu á innlendum grundvelli að teknu tilliti til innlendra kringumstæðna og með því skilyrði að lög Bandalagsins virt.

- 27) Aðildarríkjnum er heimilt að tilnefna skyldubirgi. Þessi birgir getur verið söludeild í löðrétt samþættu fyrirtækis sem einnig sér um dreifingu að því tilskildu að það uppfylli kröfur þessarar tilskipunar um sundurgreiningu.
- 28) Ráðstafanir, sem aðildarríkin hrinda í framkvæmd til að ná settum markmiðum um félagslega og efnahagslega samheldni, geta einkum falið í sér efnahagshvata þar sem notuð eru, eftir því sem við á, öll tæki sem fyrir hendi eru, innlend og í Bandalaginu. Þessi tæki geta m.a. verið kerfi um skaðabótaábyrgð til að tryggja nauðsynlega fjárfestingu.
- 29) Að því marki sem ráðstafanirnar, sem aðildarríki gera til að uppfylla skyldur um opinbera þjónustu, fela í sér ríkisaðstoð, skv. 1. mgr. 87. gr. sáttmálans, ber að tilkynna framkvæmdastjórninni um þær skv. 3. mgr. 88. gr. sáttmálans.
- 30) Krafa um að tilkynna framkvæmdastjórninni um allar synjanir um að veita heimild til að auka framleiðslugetu hefur reynst vera óþarfa stjórnsýsluálag og skal hún því lögð niður.
- 31) Þar sem aðildarríkin geta ekki fyllilega náð markmiði fyrirhugaðra aðgerða, þ.e. að skapa innri markað á sviði raforku sem starfræktur er að fullu og þar sem samkeppni ríkir, og þar eð því markmiði verður, af þeim sökum, betur náð á vettvangi Bandalagsins vegna þess hve aðgerðirnar eru umfangsmiklar og hafa mikil áhrif, er Bandalaginu heimilt að samþykkja ráðstafanir í samræmi við dreifræðisregluna eins og fram kemur í 5. gr. sáttmálans. Í samræmi við meðalhófsregluna, sem sett er fram í þeirri grein, er ekki gengið lengra en nauðsyn krefur í þessari tilskipun til að ná megi því markmiði.
- 32) Í ljósi fenginnar reynslu af beitingu tilskipunar ráðsins 90/547/EBE frá 29. október 1990 varðandi gegnumflutning á rafmagni um flutningskerfi⁽¹⁾, skal grípa til ráðstafana til að tryggja einsleit aðgangskerfi án mismununar vegna flutnings, þ.m.t. raforkuflæði milli aðildarríkja yfir landamæri. Til að tryggja einsleita meðferð á aðgangi að raforkunetum, einnig að því er varðar gegnumflutning, skal fella þá tilskipun úr gildi.
- 33) Sökum þess hversu umfangsmiklar breytingarnar, sem gerðar eru á tilskipun 96/92/EB, eru er æskilegt, til glöggvunar og hagræðingar, að lagfæra viðkomandi ákvæði.
- 34) Í þessari tilskipun eru grundvallarréttindi virt og meginreglum fylgt, einkum þeim sem eru viðurkenndar í sáttmála Evrópusambandsins um grundvallarréttindi.

SAMÞYKKT TILSKIPUN ÞESSA:

I. KAFLI

GILDISSVIÐ OG SKILGREININGAR

1. gr.

Gildissvið

Í þessari tilskipun eru settar sameiginlegar reglur um framleiðslu, flutning, dreifingu og afhendingu rafmagns. Settar eru reglur um skipulagningu og starfsemi á sviði raforku, markaðsaðgang, viðmiðanir og málsmeðferð við útboð og leyfisveitingu og rekstur kerfa.

2. gr.

Skilgreiningar

Í þessari tilskipun er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:

1. „framleiðsla“: framleiðsla rafmagns,
2. „framleiðandi“: einstaklingur eða lögaðili sem framleiðir rafmagn,
3. „flutningur“: flutningur rafmagns um samtengt hæst- eða háspennukerfi í þeim tilgangi að afgreiða það til kaupenda eða dreifiaðila, en það tekur ekki til afhendingar,
4. „flutningskerfisstjóri“: einstaklingur eða lögaðili sem ber ábyrgð á rekstri, viðhaldi og, ef með þarf, þróun flutningskerfis á tilteknu svæði og, eftir því sem við á, samtengilínunum þess við önnur kerfi svo og ábyrgð á að tryggja getu kerfisins til lengri tíma til að uppfylla eðlilegar kröfur um flutning á rafmagni,
5. „dreifing“: flutningur rafmagns um háspennu-, millispennu- eða lágspennudreifikerfi í þeim tilgangi að afgreiða það til viðskiptavina, en hún tekur ekki til afhendingar,
6. „dreifikerfisstjóri“: einstaklingur eða lögaðili sem ber ábyrgð á rekstri, viðhaldi og, ef með þarf, þróun dreifikerfis á tilteknu svæði og, eftir því sem við á, samtengilínunum þess við önnur kerfi svo og ábyrgð á að tryggja getu kerfisins til lengri tíma til að uppfylla eðlilegar kröfur um dreifingu á rafmagni,
7. „viðskiptavinir“: heildsalar og kaupendur rafmagns,
8. „heildsalar“: einstaklingar eða lögaðilar sem kaupa rafmagn til endursölu innan eða utan kerfisins sem þeir hafa staðfestu í,

(¹) Stjtið. EB L 313, 13.11.1990, bls. 30. Tilskipuninni var síðast breytt með tilskipun framkvæmdastjórnarinnar 98/75/EB (Stjtið. EB L 276, 13.10.1998, bls. 9).

9. „kaupendur“: viðskiptavinir sem kaupa rafmagn til eigin nota,
10. „viðskiptavinir sem kaupa til heimilisnota“: viðskiptavinir sem kaupa rafmagn til eigin nota á heimili, að undanskilinni viðskipta- eða atvinnustarfsemi,
11. „viðskiptavinir sem kaupa ekki til heimilisnota“: allir einstaklingar eða lögaðilar sem kaupa rafmagn sem ekki er ætlað til eigin notkunar á heimili og til þeirra skulu teljast framleiðendur og heildsalar,
12. „óbundnir viðskiptavinir“: viðskiptavinir sem mega kaupa rafmagn af birgi að eigin vali í skilningi 21. gr. þessarar tilskipunar,
13. „samtenglar“: búnaður sem notaður er til að tengja saman raforkukerfi,
14. „samtengt kerfi“: fjöldi flutnings- og dreifikerfa sem tengd eru innbyrðis með einum eða fleiri samtenglum,
15. „bein lína“: annaðhvort rafmagnslína sem tengir einangraðan framleiðslustað við einangraðan viðskiptavin eða rafmagnslína sem tengir rafmagnsframleiðanda og fyrirtæki, sem afhendir rafmagn, til eigin athafnasvæðis, dótturfyrirtækja og óbundinna viðskiptavina,
16. „efnahagsleg forgangsörðun“: röðun orkugjafa fyrir afhendingu rafmagns út frá efnahagslegum forsendum,
17. „stöðþjónusta“: öll þjónusta sem er nauðsynleg fyrir rekstur flutnings- eða dreifikerfa,
18. „kerfisnotendur“: einstaklingar eða lögaðilar sem afhenda rafmagn eða fá rafmagn afhent gegnum flutnings- eða dreifikerfi,
19. „afhending“: sala, þ.m.t. endursala rafmagns til viðskiptavina,
20. „sambætt raforkufyrirtæki“: lóðrétt eða lárétt sambætt fyrirtæki,
21. „lóðrétt sambætt fyrirtæki“: fyrirtæki eða hópur fyrirtækja með gagnkvæm tengsl sem skilgreind eru í 3. mgr. 3. gr. í reglugerð ráðsins (EBE) nr. 4064/89 frá 21. desember 1989 um eftirlit með samfyllingum fyrirtækja⁽¹⁾ og ef hlutaðeigandi fyrirtæki/fyrirtækjahópur starfar a.m.k. á einu eftirfarandi sviða flutnings eða dreifingar og annaðhvort framleiðslu eða afhendingar rafmagns,
22. „tengt fyrirtæki“: eignatengd fyrirtæki í skilningi 41. gr. sjöundu tilskipunar ráðsins 83/349/EBE frá 13. júní 1983, sem byggð er á g-lið 2. gr. 44. gr.⁽²⁾ sáttmálans um samstæðureikninga⁽³⁾, og/eða hlutdeildarfyrirtæki, í skilningi 1. mgr. 33. gr. og/eða fyrirtæki i eigu sömu hluthafa,
23. „lárétt sambætt fyrirtæki“: fyrirtæki sem sér um a.m.k. eitt af eftirfarandi: framleiðslu til sölu eða flutning eða dreifingu eða afhendingu rafmagns og aðra starfsemi sem ekki tengist rafmagni,
24. „útboðsaðferð“: sú aðferð að sinna áætluðum viðbótarpörfum og endurnýjunargetu með því að nýta nýja framleiðslugetu eða framleiðslugetu sem þegar er fyrir hendi,
25. „gerð langtímaáætlana“: áætlanir um fjárfestingarþörf í framleiðslu- og flutningsgetu til lengri tíma, með það fyrir augum að mæta eftirspurn kerfisins eftir rafmagni og að tryggja framboð til viðskiptavina,
26. „lítið, einangrað kerfi“: kerfi þar sem notkun er innan við 3000 GWh á árinu 1996, og þar sem innan við 5% ársnotkunar eru fengin með samtengingu við önnur kerfi,
27. „einangrað örkerfi“: kerfi þar sem notkun er innan við 500 GWh á árinu 1996, og sem er ekki samtengt við önnur kerfi,
28. „öryggi“: bæði öryggi með tilliti til afhendingar og framboðs á raforku og tæknilegt öryggi,
29. „stjómun með tilliti til orkunýtni/eftirspurnar“: viðtæk eða sambætt stefna sem miðar að því að hafa áhrif á magn og tímasetningu raforkunotkunar til að draga úr frumorkunotkun og álagstoppum með því að veita fjárfestingum í orkunýtniráðstöfunum eða öðrum ráðstöfunum, svo sem riftanlegum afhendingarsamningum, forgang fram yfir fjárfestingu til að auka framleiðslugetu, ef fyrri kostirnir eru skilvirkari og hagkvæmari, að teknu tilliti til jákvæðra umhverfisáhrifa af völdum minni orkunotkunar og í tengslum við þætti er varða afhendingaröryggi og lægri dreifingarkostnað,

(¹) Stjtið. EB L 395, 30.12.1989, bls. 1. Reglugerðinni var síðast breytt með reglugerð (EB) nr. 1310/97 (Stjtið. EB L 180, 9.7.1997, bls. 1).

(²) Titill tilskipunar 83/349/EBE hefur verið breytt til að taka tillit til númerabreytinga á greinum í stofnsáttmála Evrópubandalagsins í samræmi við 12. gr. Amsterdam-sáttmálans, en upphaflega tilvísunin var í g-lið 3. mgr. 54. gr.

(³) Stjtið. EB L 193, 18.7.1983, bls. 1. Tilskipuninni var síðast breytt með tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 2001/65/EB (Stjtið. EB L 283, 27.10.2001, bls. 28).

30. „endurnýjanlegir orkugjafar“: endurnýjanlegir orkugjafar sem eru ekki jarðefnaeldsneyti (vindorka, sólarorka, jarðvarmaorka, öldu- og sjávarfallaorka, vatnsorka og orka úr lífmassa, hauggasi, gasi frá skólphreinsunarstöðvum og lífgasi),

31. „dreifð raforkuframléiðsla“: orkuver sem eru tengd við dreifikerfið.

II. KAFLI

ALMENNAR REGLUR UM SKIPULAGNINGU ATVINNUGREINARINNAR

3. gr.

Skyldur um opinbera þjónustu og neytendavernd

1. Aðildarríkjunum ber að tryggja, á grunni skipulags stofnana sinna og með viðeigandi tilliti til dreifræðisreglunnar, að raforkufyrirtæki séu rekin í samræmi við meginreglur þessarar tilskipunar, með fyrirvara um 2. mgr., til að koma á samkeppnismarkaði á sviði raforku, og að fyrrnefndum fyrirtækjum sé ekki mismunað að því er varðar réttindi eða skyldur.

2. Aðildarríkjunum er heimilt, að teknu fullu tilliti til viðeigandi ákvæða sáttmálans, einkum 86. gr., að skylda fyrirtæki sem starfa á sviði raforku að sinna opinberri þjónustu, í þágu almennra efnahagslegra hagsmuna, sem getur varðað öryggi, þ.m.t. afhendingaröryggi, reglufesta, gæði og verð afhendingar og umhverfisvernd, þ.m.t. orkunýtni og loftslagsvernd. Slíkar skyldur skulu vera vel skilgreindar, gagnsæjar, án mismununar, sannprófanlegar og tryggja jafnan aðgang raforkufyrirtækja í Evrópusambandinu að innlendum neytendum. Í tengslum við afhendingaröryggi, stjórnun með tilliti til orkunýtni/eftirspurnar og að uppfylla umhverfismarkmið, eins og um getur í þessari málsgrein er aðildarríkjunum heimilt að koma á langtímaáætlunum um leið og gert er ráð fyrir að þriðju aðilar kunni að leita eftir aðgangi að kerfinu.

3. Aðildarríkin skulu tryggja að á yfirráðasvæði þeirra eigi allir viðskiptavinir sem kaupa til heimilisnota og, eftir því sem aðildarríkin telja rétt, lítill fyrirtæki (nánar tiltekið fyrirtæki með færri en 50 starfandi einstaklinga og ársveltu eða efnahagsreikning sem er ekki meiri en 10 milljónir evra), rétt á alþjónustu, þ.e. að fá afhenta raforku af tilteknum gæðum á sanngjörnu verði sem er auðveldlega og greinilega samanburðarhæft og gagnsætt. Til að tryggja að alþjónusta sé veitt er aðildarríkjunum heimilt að tilnefna skyldubirgi. Aðildarríkin skulu leggja þá skyldu á dreifingar fyrirtæki að tengja viðskiptavinum við dreifikerfi þeirra með skilmálum, skilyrðum og samkvæmt gjaldskrá sem ákveðin er í samræmi við málsmeðferðina sem mælt er fyrir um í 2. mgr. 23. gr. Ekkert í þessari tilskipun skal koma í veg fyrir að aðildarríkin styrki markaðsstöðu neytenda, sem kaupa til einkanota, og lítilla og meðalstórra neytenda með því að stuðla að

möguleikanum á valfrjálstri sameiningu um fyrirsvar fyrir þennan flokk neytenda.

Fyrsta undirgreinin skal koma til framkvæmda á gagnsæjan hátt og án mismununar og skal ekki hindra að markaðurinn sem kveðið er á um í 21. gr verði opnaður.

4. Ef fébætur eða annarskonar bætur og einkaréttur, sem aðildarríki veitir til uppfyllingar á skyldunum sem settar eru fram í 2. og 3. mgr., eru veittar, skal það gert án mismununar og á gagnsæjan hátt.

5. Aðildarríkin skulu grípa til viðeigandi ráðstafana til að vernda kaupendur og skulu einkum tryggja að fyrir hendi séu fullnægjandi verndarráðstafanir til að vernda vanmegna viðskiptavinum, þ.m.t. ráðstafanir til að hjálpa þeim til að komast hjá aftengingu. Í þessu tilliti er aðildarríkjunum heimilt að grípa til ráðstafana til að vernda kaupendur á afskekktum svæðum. Þau skulu tryggja öflugan neytendavernd, einkum með tilliti til gagnsæis, að því er varðar samningsskilmála og skilyrði, almennar upplýsingar og tilhögun á lausn deilumála. Aðildarríkin skulu tryggja að óbundnir viðskiptavinir geti í raun skipt um birgi. Þessar ráðstafanir skulu, a.m.k. að því er varðar viðskiptavinum sem kaupa til heimilisnota, einnig fela í sér þær sem settar eru fram í viðauka A.

6. Aðildarríkin skulu tryggja að raforkubirgjar tilgreini í reikningum eða láti fylgja með þeim og í kynningarefni sem kaupendum er gert tiltækt:

- a) framlag hvers orkugjafa til heildareldsneytissamsetningar birgisins ársins á undan,
- b) a.m.k. tilvísun í þær heimildir sem til staðar eru, s.s. vefsíður, þar sem upplýsingar um umhverfisáhrif, a.m.k. með tilliti til losunar koltvísyrings og geislavirks úrgangs sem fellur til vegna raforkunnar sem er framleidd með heildareldsneytissamsetningu birgisins á árinu á undan, eru gerðar aðgengilegar öllum.

Með tilliti til rafmagns, sem aflað er í raforkukauphöll eða sem er flutt inn frá fyrirtæki sem er staðsett utan Bandalagsins, er heimilt að nota samtölur fyrir árið á undan sem kauphöllin eða hlutaðeigandi fyrirtæki veita.

Aðildarríkin skulu gera nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja að upplýsingar, sem birgjar veita viðskiptavinum sínum samkvæmt þessari grein, séu áreiðanlegar.

7. Aðildarríkin skulu hrinda viðeigandi ráðstöfunum í framkvæmd til að ná settum markmiðum um félagslega og efnahagslega samheldni, umhverfisvernd, sem getur falið í sér ráðstafanir að því er varðar stjórnm., með tilliti til orkunýtni/eftirspurnar, og úrræði til berjast gegn loftslagsbreytingum og afhendingaröryggi. Slíkar ráðstafanir geta einkum falið í sér efnahagshvata, þar sem notuð eru, eftir því sem við á, öll innlend tæki og tæki í Bandalaginu, til

viðhalds og smíði á nauðsynlegu netgrunnvirki, þ.m.t. flutningsgeta samtengilina.

8. Aðildarríkjunum er heimilt að ákveða að beita ekki ákvæðum 6., 7., 20. og 22. gr. að því leyti sem beiting þeirra hindrar, að lögum eða í reynd, að raforkufyrirtækin gætu sinnt þeim skyldum sem á þau eru lagðar í þágu almennra, efnahagslegra hagsmuna og svo framarlega sem það kæmi ekki niður á þróun viðskipta þannig að það gengi þvert á hagsmuni Bandalagsins. Samkvæmt þessari tilskipun og 86. gr. sáttmálans liggja hagsmunir Bandalagsins m.a. í samkeppni með tilliti til óbundinna viðskiptavina.

9. Þegar aðildarríkin hrinda þessari tilskipun í framkvæmd skulu þau tilkynna framkvæmdastjórninni um allar ráðstafanir, sem samþykktar eru til að uppfylla skyldur um alþjónustu og opinbera þjónustu, þ.m.t. neytenda- og umhverfisvernd og hugsanleg áhrif þeirra á innlenda og alþjóðlega samkeppni, hvort sem slíkar ráðstafanir krefjast undanþágu frá þessari tilskipun eða ekki. Þau skulu tilkynna framkvæmdastjórninni á tveggja ára fresti eftir það um allar breytingar á slíkum ráðstöfunum, hvort sem þær krefjast undanþágu frá þessari tilskipun eða ekki.

4. gr.

Eftirlit með afhendingaröryggi

Aðildarríkin skulu tryggja eftirlit með málefnum er varða afhendingaröryggi. Ef aðildarríki telja það rétt geta þau falið eftirlitsyfirvöldunum, sem um getur í 1. mgr. 23. gr., þetta verkefni. Þetta eftirlit skal einkum taka til jafnvægis milli framboðs og eftirspurnar á innlenda markaðnum, þess hversu mikil væntanleg framtíðareftirspurn verður og fyrirhugaðar viðbótarframleiðslugetu, sem er verið að skipuleggja eða byggja upp, og gæða og viðhaldsstigs neta, sem og ráðstafana til að anna eftirspurn á álagstoppum og bregðast við skorti hjá einum eða fleiri birgjum. Lögbær yfirvöld skulu á tveggja ára fresti, eigi síðar en 31. júlí, birta skýrslu þar sem gerð er grein fyrir niðurstöðum eftirlits með þessum atriðum, sem og öllum ráðstöfunum, sem gripið er til eða fyrirhugaðar eru, til að fjalla um þau og þau skulu senda framkvæmdastjórninni þessa skýrslu þegar í stað.

5. gr.

Tæknilegar reglur

Aðildarríkin skulu tryggja að tæknilegar öryggisviðmiðanir séu skilgreindar og að þróaðar séu og birtar opinberlega tæknireglur um lágmarkskröfur um tæknihönnun og rekstur vegna tengingar framleiðslubúnaðar, dreifikerfa, beintengds notendabúnaðar, samtenglarása og beinna lína við kerfið. Þessar tæknireglur skulu tryggja rekstrarsamhæfi kerfa og vera hlutlægar og án mismununar. Tilkynna ber framkvæmdastjórninni um þær í samræmi við 8. gr. tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins 98/34/EB frá 22. júní 1998 sem setur reglur um tilhögun upplýsingaskipta á sviði tæknistaðla

og reglugerða sem og reglna um þjónustu í upplýsingasamfélaginu⁽¹⁾.

III. KAFLI

FRAMLEIÐSLA

6. gr.

Málsmeðferð við leyfisveitingu fyrir aukinni framleiðslugetu

1. Aðildarríkin skulu samþykka málsmeðferð við leyfisveitingu til aukinnar framleiðslugetu, sem skal fara fram í samræmi við viðmiðanir sem eru hlutlægar, gagnsæjar og án mismununar.

2. Aðildarríkin skulu mæla fyrir um viðmiðanir um veitingu leyfa til að auka framleiðslugetu á yfirráðasvæðum þeirra. Fyrirnefndar viðmiðanir kunna að varða:

- a) öryggi og áreiðanleika raforkukerfisins, stöðva og tengds búnaðar,
- b) vernd lýðheilsu og almannaöryggis,
- c) umhverfisvernd,
- d) landnýtingu og staðsetningu,
- e) nýtingu lands í almannaæign,
- f) orkunýtni,
- g) eðli frumorkugjafans,
- h) sérstök einkenni umsækjanda, svo sem tæknilega, efnahagslega og fjárhagslega getu,
- i) samræmi við ráðstafanir sem samþykktar eru skv. 3. gr.

3. Aðildarríkin skulu tryggja að málsmeðferð við leyfisveitingu fyrir litla og/eða dreifða framleiðslu taki tillit til takmarkaðrar stærðar þeirra og hugsanlegra áhrifa.

4. Birta skal opinberlega málsmeðferð við leyfisveitingu og viðmiðanirnar. Umsækjendum skal tilkynnt um allar ástæður þess að þeim var synjað um leyfi. Ástæðurnar þurfa að vera hlutlægar, án mismununar, gildar og rökstuddar á tilhlýðilegan hátt. Umsækjandinn skal hafa möguleika á að áfrýja synjuninni.

⁽¹⁾ Stjótd. EB L 204, 21.7.1998, bls. 37. Tilskipuninni var breytt með tilskipun 98/48/EB (Stjótd. EB L 217, 5.8.1998, bls. 18).

7. gr.

Útboð vegna nýrrar framleiðslugetu

1. Aðildarríkin skulu tryggja að sá möguleiki sé fyrir hendi, vegna afhendingaröryggis, að kveða á um nýja framleiðslugetu eða nýjar stjórnunarráðstafanir að því er varðar orkunýti/eftirspurn með útboðsaðferð eða annarri sambærilegri aðferð án mismununar og sem er gagnsæ, á grundvelli viðmiðana sem birtar hafa verið. Þessa málsmeðferð er hinsvegar einungis hægt að hefja ef framleiðslugetan, sem verið er að auka, eða stjórnunarráðstafanir, að því er varðar orkunýti/eftirspurn sem gripið er til á grundvelli málsmeðferðar vegna leyfisveitingar, eru ekki fullnægjandi til að tryggja afhendingaröryggi.

2. Aðildarríkin geta í þágu umhverfisverndar og kynningar á nýrri, óþróaðri tækni tryggt að sá möguleiki sé fyrir hendi að bjóða út nýja flutningsgetu á grundvelli birtra viðmiðana. Þetta útboð getur tekið til aukinnar framleiðslugetu eða stjórnunarráðstafana að því er varðar orkunýti/eftirspurn. Málsmeðferð vegna útboðs er hinsvegar einungis hægt að hefja ef framleiðsluaðstaðan, sem verið er að byggja upp, eða ráðstafanir, sem gripið er til, eru, á grundvelli málsmeðferðarinnar vegna leyfisveitingar, ekki fullnægjandi til að ná fram þessum markmiðum.

3. Birta skal einstök atriði útboðsaðferðarinnar vegna aukinnar framleiðslugetu og stjórnunarráðstafanir, að því er varðar orkunýti/eftirspurn, í *Stjórnartíðindum Evrópusambandsins* í síðasta lagi sex mánuðum áður en tilboðsfrestur rennur út.

Gera skal útboðsgögn aðgengileg öllum fyrirtækjum, sem áhuga hafa og sem hafa staðfestu á yfirráðasvæði aðildarríkisins, svo að þau hafi nægan tíma til að skila inn tilboði.

Með það í huga að tryggja gagnsæi og jafnræði skal í útboðsgögnum vera nákvæm lýsing á samningsatriðum og þeirri aðferð sem allir bjóðendur verða að nota og tæmandi listi yfir skilyrði sem ráða vali bjóðanda og úthlutun verks. Þessi atriði geta einnig tengst þeim sviðum sem um getur í 2. mgr. 6. gr.

4. Við útboð nauðsynlegrar framleiðslugetu þarf einnig að taka til greina tilboð um afhendingu rafmagns með langtímaábyrgð frá framleiðslueiningum, sem fyrir eru, ef fullnægja má viðbótarkröfunum á þann hátt.

5. Aðildarríkin skulu tilnefna yfirvald eða opinberan aðila eða einkaaðila, sem er óháður starfsemi á sviði framleiðslu, flutnings og dreifingar rafmagns og getur verið eftirlitsyfirvaldið sem um getur í 1. mgr. 23. gr., til að bera ábyrgð á skipulagningu, eftirliti og stjórnun útboðsaðferðarinnar sem um getur í 1. til 4. mgr. Ef flutningskerfisstjóri er að fullu óháður annarri starfsemi, sem tengist ekki flutningskerfinu með tilliti til eignarhalds, er heimilt að tilnefna flutningskerfisstjóra til að bera ábyrgð á að

skipuleggja, hafa eftirlit með og stjórna útboðsaðferðinni. Þessi aðili gerir allar nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja að farið sé með þær upplýsingar, sem fram koma í tilboðum, sem trúnaðarmál.

IV. KAFLI

REKSTUR FLUTNINGSKERFA

8. gr.

Tilnefning flutningskerfisstjóra

Aðildarríkin skulu tilnefna eða krefjast þess að fyrirtæki, sem eiga flutningskerfi, tilnefni, í tiltekinn tíma sem aðildarríkin ákveða, með tilliti til skilvirkni og efnahagslegs jafnvægis, einn eða fleiri flutningskerfisstjóra. Aðildarríkin skulu tryggja að flutningskerfisstjórar fari að ákvæðum 9. til 12. gr.

9. gr.

Verkefni flutningskerfisstjóra

Allir flutningskerfisstjórar skulu bera ábyrgð á:

- a) að tryggja langtímagetu kerfisins til að uppfylla sanngjarnar kröfur um raforkuflutninga,
- b) að stuðla að afhendingaröryggi með fullnægjandi flutningsgetu og áreiðanleika kerfisins,
- c) að stjórna orkuflæði um kerfið með tilliti til skipta við önnur samtengd kerfi. Í þeim tilgangi skal flutningskerfisstjóri tryggja öruggt, áreiðanlegt og skilvirkt raforkukerfi og í því sambandi sjá til þess að öll nauðsynleg stoðþjónusta sé til reiðu, að því marki að hún sé tiltæk óháð öðrum flutningskerfum sem kerfið er samtengt.
- d) að veita kerfisstjórum allra annarra kerfa, sem kerfi hans er tengt við, nægar upplýsingar til að tryggja öruggan og skilvirkan rekstur samtengda kerfisins, svo og samræmda þróun þess og rekstrarsambæfi,
- e) að tryggja að kerfisnotendum eða flokkum kerfisnotenda, sé ekki mismunað, einkum í því skyni að draga taum fyrirtækja sem eru í eignatengslum við þá,

- f) að veita kerfisnotendum upplýsingarnar, sem þeir þurfa, til að fá fullnægjandi aðgang að kerfinu.

ársskýrslu, þar sem settar eru fram ráðstafanir sem gripið er til, og birta hana.

10. gr.

Sundurgreining flutningskerfisstjóra

1. Ef flutningskerfisstjóri er hluti af lóðrétt samþætta fyrirtæki skal hann vera óháður annarri starfsemi sem tengist ekki flutningskerfinu, a.m.k. að því er varðar lögákvæðið rekstrarform, skipulag og ákvarðanatöku. Þessar reglur skulu ekki skapa skyldu um að aðskilja eignarhald á eignum flutningskerfisins frá lóðrétt samþætta fyrirtækinu.
2. Til að tryggja sjálfstæði flutningskerfisstjóra, sem um getur í 1. mgr., skulu eftirfarandi lágmarksviðmiðanir gilda:
 - a) þeim einstaklingum sem bera ábyrgð á stjórnun flutningskerfisstjóra er ekki heimilt að tilheyra fyrirtækjaskipulagi samþætta raforkufyrirtækisins sem ber, beint eða óbeint, ábyrgð á daglegum rekstri vegna framleiðslu, dreifingar og afhendingar rafmagns,
 - b) grípa skal til viðeigandi ráðstafana til að tryggja að tekið sé tillit til faglegra hagsmuna þeirra einstaklinga, sem bera ábyrgð á stjórnun flutningskerfisstjóra, með þeim hætti að tryggt sé að þeir geti starfað sjálfstætt,
 - c) flutningskerfisstjóri skal hafa virkan ákvörðunarrétt, óháðan samþætta raforkufyrirtækinu, með tilliti til eigna sem eru nauðsynlegar til að reka, viðhalda eða þróa netið. Þetta skal ekki koma í veg fyrir að til staðar séu viðeigandi samræmingaráðferðir til að tryggja að staðinn sé vörður um rétt móðurfélagsins til að hafa efnahagslega og stjórnunarlega yfirumsjón, með tilliti til tekna af eignum, í dótturfyrirtækjum, sem óbeint er haft eftirlit með í samræmi við 2. mgr. 23. gr. Þetta skal einkum gera móðurfélaginu kleift að samþykkja árlega fjárhagsáætlun, eða annan sambærilegan gerning, flutningskerfisstjóra, og að setja heildartakmarkanir á því hversu skuldbætt dótturfyrirtæki þess sé. Það skal hvorki veita móðurfélaginu heimild til að gefa fyrirmæli um daglegan rekstur né að taka einstakar ákvarðanir varðandi lagningu eða endurnýjun flutningslína, sem fara ekki fram úr árlegu fjárhagsáætluninni, eða öðrum sambærilegum gerningi,
 - d) flutningskerfisstjóri skal koma á eftirlitsáætlun, þar sem settar eru fram ráðstafanir sem gripið er til, til að tryggja að mismunur sé útilokuð og að fylgst sé með viðunandi hætti með því að henni sé fylgt. Í áætluninni skulu settar fram sérstakar skyldur starfsmanna til að uppfylla þetta markmið. Einstaklingurinn eða aðilinn, sem ber ábyrgð á að fylgjast með eftirlitsáætluninni, skal senda eftirlitsyfirvaldinu, sem um getur í 1. mgr. 23. gr.,

11. gr.

Álagsdreifing og -jöfnun

1. Án þess að það hafi áhrif á afhendingu rafmagns á grundvelli samningsskuldbindinga, þ.m.t. þær sem felast í útboðsgögnum, skal flutningskerfisstjóri, ef hann hefur það hlutverk, bera ábyrgð á að dreifa álagi á framleiðslubúnað á svæði sínu og ákvarða notkun samtengla við önnur kerfi.
2. Ákvarða skal dreifingu álags á framleiðslubúnað og notkun samtengla á grundvelli viðmiðana, sem aðildarríkið getur samþykkt og sem verða að vera hlutlægar, birtar opinberlega og beitt án mismununar, til að tryggja að innri markaðurinn á sviði raforku starfi eðlilega. Viðmiðanirnar skulu taka tillit til efnahagslegs forgangs rafmagns frá framleiðslubúnaði, sem fyrir hendi er eða sem er flutt um samtengla, og taka tillit til tæknilegra takmarkana kerfisins.
3. Aðildarríki er heimilt að krefjast þess að kerfisstjóri láti framleiðslubúnað, sem notar endurnýjanlegar orkulindir eða úrgang eða sem framleiðir bæði varma og raforku, hafa forgang þegar álagi er dreift.
4. Af ástæðum er varða afhendingaröryggi er aðildarríki heimilt að ákveða að við dreifingu álags skuli framleiðslubúnaður, sem notar innlenda frumorkugjafa, hafa forgang, þó ekki meira en sem nemur 15% á hverju almanaksári af allri frumorku sem þarf til að framleiða það rafmagn sem notað er í viðkomandi aðildarríki.
5. Aðildarríkjunum er heimilt að krefjast þess að flutningskerfisstjórar uppfylli lágmarksstaðla, að því er varðar viðhald og þróun flutningskerfisins, þ.m.t. flutningsgeta samtengilína.
6. Flutningskerfisstjórar skulu, ef þeir gegna því hlutverki, útvega orkuna, sem þeir nota til að mæta orkutapi og þörfinni fyrir varaflutningsgetu í kerfum sínum, í samræmi við aðferðir sem eru gagnsæjar, án mismununar og markaðstengdar.
7. Reglurnar, sem flutningskerfisstjórar samþykkja til að skapa jafnvægi á raforkukerfinu, skulu vera hlutlægar, gagnsæjar og án mismununar, þ.m.t. reglur um gjaldtöku af kerfisnotendum á netum þeirra, vegna ójafnvægis í orkuflutningum. Ákvarða skal og birta skilmála og skilyrði, sem gilda um veitingu flutningskerfisstjóra á slíkri þjónustu, þ.m.t. reglur og gjaldskrár, samkvæmt aðferðafræði, sem samrýmist 2. mgr. 23. gr., og er án mismununar og kostnaðartengd.

12. gr.

Pagnarskylda flutningskerfisstjóra

Flutningskerfisstjóri skal, með fyrirvara um ákvæði 18. gr. eða aðra lagaskyldu þess efnis að afhenda upplýsingar, gæta trúnaðar um viðkvæmar viðskiptaupplýsingar sem hann aflar sér með starfsemi sinni. Upplýsingar, sem hann birtir varðandi eigin starfsemi og sem geta falið í sér viðskiptalegan ávinning, skulu gerðar tiltækar án mismununar.

V. KAFLI

REKSTUR DREIFIKERFA

13. gr.

Tilnefning dreifikerfisstjóra

Aðildarríkin skulu tilnefna eða skulu krefjast þess að fyrirtæki, sem eiga eða bera ábyrgð á dreifikerfum, tilnefni, til tiltekinn tíma sem aðildarríkin ákveða með tilliti til skilvirkni og efnahagslegs jafnvægis, einn eða fleiri dreifikerfisstjóra. Aðildarríkin skulu tryggja að dreifikerfisstjórar fari að ákvæðum 14. til 16. gr.

14. gr.

Verkefni dreifikerfisstjóra

1. Dreifikerfisstjóri skal halda starfandi öruggu, áreiðanlegu og skilvirku raforkudreifikerfi á sínu svæði, með tilhlýðilegu tilliti til umhverfisins.

2. Hann má ekki undir neinum kringumstæðum mismuna kerfisnotendum eða hópum kerfisnotenda, einkum í þágu fyrirtækja sem eru í eignartengslum við hann.

3. Dreifikerfisstjóri skal veita kerfisnotendum upplýsingarnar sem þeir þurfa til að fá fullnægjandi aðgang að kerfinu.

4. Aðildarríki er heimilt að krefjast þess að dreifikerfisstjóri láti framleiðslubúnað, sem notar endurnýjanlegar orkulindir eða úrgang eða sem framleiðir bæði hita og rafmagn, hafa forgang þegar álagi er dreift.

5. Dreifikerfisstjórar skulu, ef þeir gegna því hlutverki, útvega orkuna sem þeir nota til að mæta orkutapi og þörfinni fyrir varaflutningsgetu í kerfum sínum í samræmi við aðferðir sem eru gagnsæjar, án mismununar og markaðstengdar. Þessi krafa skal ekki hafa áhrif á notkun raforku sem aflað er með samningum sem gerðir eru fyrir 1. janúar 2002.

6. Ef dreifikerfisstjórar bera ábyrgð á að skapa jafnvægi á raforkudreifikerfinu skulu reglur, sem þeir samþykkja, vera hlutlægar, gagnsæjar og án mismununar, þ.m.t. reglur um gjaldtöku af kerfisnotendum á netum þeirra vegna ójafnvægis í

orkuflutningum. Ákvarða skal og birta skilmála og skilyrði, þ.m.t. reglur og gjaldskrár sem gilda um veitingu dreifikerfisstjóra á slíkri þjónustu, í samræmi við 2. mgr. 23. gr. án mismununar og á kostnaðartengdan hátt.

7. Við skipulagningu þróunar dreifikerfisins skal dreifikerfisstjórinn taka tillit til stjórnunarráðstafana, að því er varðar orkunýtni/eftirspurn og/eða dreifða framleiðslu, sem getu komið í stað þess að þurfa að endurnýja kerfið eða auka flutningsgetuna.

15. gr.

Sundurgreining dreifikerfisstjóra

1. Ef dreifikerfisstjóri er hluti af lóðrétt samþætta fyrirtæki skal hann vera óháður annari starfsemi, sem tengist ekki dreifikerfinu, a.m.k. að því er varðar lögakveðið rekstrarform, skipulag og ákvarðanatöku. Þessar reglur skulu ekki skapa skyldu um að aðskilja eignarhald á eignum dreifikerfisstjóra frá lóðrétt samþætta fyrirtækinu.

2. Auk krafanna í 1. mgr. skal dreifikerfisstjóri ef hann er hluti af lóðrétt samþætta fyrirtæki vera óháður annari starfsemi, sem tengist ekki dreifikerfinu, að því er varðar skipulag og ákvarðanatöku. Til að ná þessu fram skulu eftirfarandi lágmarksviðmiðanir gilda:

a) einstaklingum, sem bera ábyrgð á stjórnun dreifikerfisstjóra, er ekki heimilt að tilheyra fyrirtækjaskipulagi samþætta raforkufyrirtækisins sem ber, beint eða óbeint, ábyrgð á daglegum rekstri vegna framleiðslu, flutnings og afhendingar rafmagns,

b) grípa skal til viðeigandi ráðstafana til að tryggja að tekið sé tillit til faglegra hagsmuna þeirra einstaklinga, sem bera ábyrgð á stjórnun dreifikerfisstjóra, með þeim hætti að tryggt sé að þeir geti starfað sjálfstætt,

c) dreifikerfisstjóri skal hafa virkan ákvörðunarrétt, óháðan samþætta raforkufyrirtækinu, með tilliti til eigna, sem nauðsynlegar eru, til að reka, viðhalda eða þróa netið. Þetta skal ekki koma í veg fyrir að til staðar séu viðeigandi samræmingaraðferðir til að tryggja að staðinn sé vörður um rétt móðurfélagsins til að hafa efnahagslega og stjórnunarlega yfirumsjón, með tilliti til tekna af eignum, í dótturfyrirtækjum, sem er stýrt óbeint í samræmi við 2. mgr. 23. gr. Þetta skal einkum gera móðurfélaginu kleift að samþykkja árlega fjárhagsáætlun, eða annan sambærilegan gerning, dreifikerfisstjóra og að setja heildartakmarkanir varðandi það hversu skuldsett dótturfyrirtæki þess sé. Það skal hvorki veita móðurfélaginu heimild til að gefa fyrirmæli um daglegan rekstur né að taka einstakar ákvarðanir varðandi lagningu eða endurnýjun dreifilína, sem fara ekki fram úr árlegu fjárhagsáætluninni eða öðrum sambærilegum gerningi,

d) dreifikerfisstjóri skal koma á eftirlitsáætlun, þar sem settar eru fram ráðstafanir sem gripið er til, til að tryggja að mismunun sé útilokuð og að fylgst sé með viðunandi hætti með því að henni sé fylgt. Í áætluninni skulu settar fram

sérstakar skyldur starfsmanna til að uppfylla þetta markmið. Einstaklingurinn eða aðilinn, sem ber ábyrgð á að fylgjast með eftirlitsáætluninni, skal senda eftirlitsyfirvaldinu, sem um getur í 1. mgr. 23. gr., ársskýrslu, þar sem settar eru fram ráðstafanirnar sem gripið er til, og birta hana.

Aðildarríkjum er heimilt að ákveða að beita ekki 1. og 2. mgr. gagnvart samþættem raforkufyrirtækjum, sem þjóna færri en 100 000 tengdum viðskiptavinum, eða þjóna litlum, einangruðum kerfum.

16. gr.

Þagnarskylda dreifikerfisstjóra

Dreifikerfisstjóri skal, með fyrirvara um ákvæði 18. gr. eða aðra lagaskyldu þess efnis að afhenda upplýsingar, gæta trúnaðar um viðkvæmar viðskiptaupplýsingar, sem hann aflar sér með starfsemi sinni, og skal koma í veg fyrir að upplýsingar varðandi eigin starfsemi, sem geta falið í sér viðskiptalegan ávinning, séu birtar á þann hátt að það feli í sér mismunun.

17. gr.

Kerfisstjóri samsettra kerfa

Reglurnar í 1. mgr. 10. gr. og 1. mgr. 15. gr. koma ekki í veg fyrir að einn kerfisstjóri reki samsett flutnings- og dreifikerfi, sem eru óháð annarri starfsemi sem ekki tengist rekstri flutnings- og dreifikerfis, að því er varðar löggáveðið rekstrarform, skipulag og ákvarðanatöku og sem uppfyllir kröfurnar sem eru settar fram í a til d-lið. Þessar reglur skulu ekki skapa skyldu um að aðskilja eignarhald á eignum samsettra kerfisins frá lóðrétt samþætta fyrirtækinu:

a) einstaklingum, sem bera ábyrgð á stjórnun kerfisstjóra samsettra kerfisins, er ekki heimilt að tilheyra fyrirtækjaskipulagi samþætta raforkufyrirtækisins sem ber, beint eða óbeint, ábyrgð á daglegum rekstri vegna framleiðslu eða afhendingar rafmagns,

b) grípa skal til viðeigandi ráðstafana til að tryggja að tekið sé tillit til faglegra hagsmuna þeirra einstaklinga, sem bera ábyrgð á stjórnun kerfisstjóra samsettra kerfisins, með þeim hætti að tryggt sé að þeir geti starfað sjálfstætt,

c) kerfisstjóri samsetts kerfis skal hafa virkan ákvörðunarrétt, óháðan samþætta raforkufyrirtækinu, með tilliti til eigna sem nauðsynlegar eru til að reka, viðhalda og þróa netið. Þetta skal ekki koma í veg fyrir að til staðar séu viðeigandi samræmingaraðferðir til að tryggja að staðinn sé vörður um rétt móðurfélagsins til að hafa efnahagslega og stjórnumarlega yfirumsjón með tilliti til tekna af eignum, í dótturfyrirtækjum, sem óbeint er haft eftirlit með í samræmi við 2. mgr. 23. gr. Þetta skal einkum gera móðurfélaginu kleift að samþykkja árlega fjárhagsáætlun, eða annan sambærilegan gerning, kerfisstjóra samsetts kerfis og að setja heildartakmarkanir á því hversu skuldsett dótturfyrirtæki þess sé. Það skal hvorki veita móðurfélaginu heimild til að gefa fyrirmæli um daglegan rekstur né að taka einstakar ákvarðanir varðandi lagningu eða endurnýjun flutnings- og dreifilína, sem fara ekki fram úr árlegu fjárhagsáætluninni eða öðrum sambærilegum gerningi.

d) kerfisstjóri samsetts kerfis skal koma á eftirlitsáætlun þar sem settar eru fram ráðstafanir, sem gripið er til, til að tryggja að mismunun sé útilokuð og að fylgst sé með viðunandi hætti með því að henni sé fylgt. Í áætluninni skulu settar fram sérstakar skyldur starfsmanna til að uppfylla þetta markmið. Einstaklingurinn eða aðilinn, sem ber ábyrgð á að fylgjast með eftirlitsáætluninni, skal senda eftirlitsyfirvaldinu, sem um getur í 1. mgr. 23. gr., ársskýrslu, þar sem settar eru fram ráðstafanirnar sem gripið er til, og birta hana.

VI. KAFLI

SUNDURGREINING OG GAGNSÆI REIKNINGA

18. gr.

Réttur til aðgangs að reikningum

1. Aðildarríkin eða hvert það lögbæra yfirvald, sem þau tilnefna, að meðöldum eftirlitsyfirvöldunum, sem um getur í 23. gr., skulu, að því marki sem nauðsynlegt er til að starfrækja hlutverk þeirra, hafa aðgang að reikningum raforkufyrirtækja, eins og segir í 19. gr.

2. Aðildarríkin og öll lögbær yfirvöld, sem þau tilnefna auk eftirlitsyfirvaldanna, skulu gæta trúnaðar um viðkvæmar viðskiptaupplýsingar. Aðildarríkjunum er heimilt að kveða á um birtingu slíkra upplýsinga ef slíkt er nauðsynlegt til þess að gera lögbærum yfirvöldum kleift að sinna störfum sínum.

19. gr.

Sundurgreining reikninga

1. Aðildarríkin gera nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja að reikningar raforkufyrirtækja séu haldnir í samræmi við 2. til 3. mgr.

2. Raforkufyrirtæki, hvernig sem eignarhaldi þeirra eða rekstrarformi að lögum er háttáð, skulu ganga frá ársreikningum sínum og leggja þá fram til endurskoðunar og birta í samræmi við ákvæði landslaga um ársreikninga félaga með takmarkaða ábyrgð sem samþykkt eru á grundvelli tilskipunar ráðsins 78/660/EB frá 25. júlí 1978 sem byggist á g-lið 2. mgr. 44. gr. (*) sáttmálans um ársreikninga félaga af tiltekinni gerð (*).

Fyrirtæki, sem ekki er skylt samkvæmt lögum að birta ársreikninga sína, skulu hafa afrit þeirra aðgengileg almenningi á aðalskrifstofu sinni.

3. Raforkufyrirtæki skulu halda í innra bókhaldi sínu aðskilda reikninga fyrir flutnings- og dreifingarstarfsemi sína eins og krafist væri af þeim ef aðskilin fyrirtæki sæju um fyrrnefnda starfsemi, í þeim tilgangi að forðast mismunun, vixlniðurgreiðslur og röskun á samkeppni. Þau skulu einnig halda reikninga sem hægt er að steypa saman fyrir aðra raforkustarfsemi sem tengist ekki flutningi eða dreifingu. Til 1. júlí 2007 skulu þau halda aðskilda reikninga vegna afhendingarstarfsemi að því er varðar óbundna viðskiptavinum og afhendingarstarfsemi að því er varðar bundna viðskiptavinum. Tekjur vegna eignarhalds á flutnings-/dreifikerfi skulu tilgreindar í reikningunum. Þau skulu halda samsteyptra reikninga, eftir því sem við á, fyrir aðra starfsemi sem ekki tengist rafmagni. Innra bókhaldinu skal fylgja efnahagsreikningur og rekstrarreikningur fyrir hverja tegund starfsemi.

4. Með úttektinni, sem um getur í 2. mgr., skal einkum ganga úr skugga um að skyldan um að forðast mismunun og vixlniðurgreiðslur, sem um getur í 3. mgr., sé virt.

(*) Titli tilskipunar 78/660/EBE hefur verið breytt til að taka tillit til númerabreytinga á greinum í stofnsáttmála Evrópubandalagsins í samræmi við 12. gr. Amsterdam-sáttmálans, en upphaflega tilvísunin var í g-lið 3. mgr. 54. gr.

(†) Stjtið. EB L 222, 14.8.1978, bls. 11. Tilskipuninni var síðast breytt með tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 2001/65/EB (Stjtið. EB L 283, 27.10.2001, bls. 28).

VII. KAFLI

SKIPULAG AÐGANGS AÐ KERFINU

20. gr.

Aðgangur þriðju aðila

1. Aðildarríkin skulu tryggja að kerfi sem komið er á fyrir aðgang þriðju aðila að flutnings- og dreifikerfum, sem byggist á birtum gjaldskrá, gildi um alla óbundna viðskiptavinum og því sé beitt hlutlægt og án þess að kerfisnotendum sé mismunað. Aðildarríkin skulu tryggja að þessar gjaldskrár eða aðferðafræðin, sem liggur að baki útreikningi þeirra, séu samþykktar áður en þær taka gildi í samræmi við 23. gr. og að þessar gjaldskrár og aðferðafræði – ef einungis aðferðafræðin er samþykkt – séu birtar áður en þær taka gildi.

2. Kerfisstjóri flutnings- eða dreifikerfis má synja um aðgang ef nauðsynleg flutningsgeta er ekki fyrir hendi. Gefa þarf rökstuddar ástæður fyrir slíki synjun, einkum með tilliti til 3. gr. Aðildarríkin skulu tryggja, eftir því sem við á og þegar synjað er um aðgang, að kerfisstjóri flutnings- eða dreifikerfis veiti viðeigandi upplýsingar um ráðstafanir sem væru nauðsynlegar til að styrkja netið. Heimilt er að krefja aðila, sem óskar eftir slíkum upplýsingum, um sanngjarnt gjald sem endurspeglar kostnaðinn við að veita slíkar upplýsingar.

21. gr.

Markaðsopnun og gagnkvæmni

1. Aðildarríkin skulu tryggja að óbundnir viðskiptavinir séu:

a) til 1. júlí 2004, óbundnir viðskiptavinir eins og tilgreint er í 1. til 3. mgr. 19. gr. í tilskipun 96/92/EB. Aðildarríki skulu, eigi síðar en 31. janúar ár hvert, birta viðmiðanirnar fyrir skilgreiningu á þessum óbundnu viðskiptavinum,

b) frá 1. júlí 2004 í síðasta lagi, allir viðskiptavinir sem kaupa ekki til heimilisnota,

c) frá 1. júlí 2007, allir viðskiptavinir.

2. Til að forðast ójafnvægi við opnun raforkumarkaða:

a) má ekki banna samninga um afhendingu raforku við óbundna viðskiptavinum í kerfi annars aðildarríkis ef viðskiptavinurinn telst óbundinn viðskiptavinur í báðum kerfunum,

b) er framkvæmdastjórninni heimilt, í tilvikum þar sem viðskiptunum, sem lýst er í a-lið, er synjað af því að viðskiptavinurinn er aðeins óbundinn viðskiptavinur í öðru kerfinu, og að teknu tilliti til ástandsins á markaðinum og sameiginlegra hagsmuna, að skylda þann aðila sem synjar um viðskiptin til að sjá um afhendingu sem farið var fram á að beiðni aðildarríkisins þar sem óbundni viðskiptavinurinn hefur aðsetur.

22. gr.

Beinar línur

1. Aðildarríkin skulu gera nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja :

- a) að allir raforkuframléiðendur og fyrirtæki, sem afhenda rafmagn og hafa staðfestu á yfirráðasvæði þeirra, geti þjónað eigin athafnasvæði, dótturfyrirtækjum og óbundnum viðskiptavinum um beina línu,
- b) að unnt sé að þjóna öllum óbundnum viðskiptavinum innan yfirráðasvæðis þeirra um beina línu frá framleiðanda og fyrirtækjum sem afhenda rafmagn.

2. Aðildarríkin skulu mæla fyrir um viðmiðanir um veitingu leyfa til að leggja beinar línur á yfirráðasvæði þeirra. Þessar viðmiðanir skulu vera hlutlægar og án mismununar.

3. Það að heimilt er að afhenda rafmagn um beina línu, eins og um getur í 1. mgr., hefur ekki áhrif á það að unnt sé að semja um afhendingu í samræmi við ákvæði 20. gr.

4. Aðildarríkjunum er heimilt að binda leyfi til að leggja beina línu því skilyrði að annaðhvort hafi verið synjað um aðgang að kerfi á grundvelli 20. gr. eða að hafin sé málsmeðferð til lausnar deilumáli í samræmi við 23. gr.

5. Aðildarríkjunum er heimilt að synja um leyfi fyrir beinni línu ef slík leyfisveiting bryti í bága við ákvæði 3. gr. Gefa þarf rökstuddar ástæður fyrir slíkri synjun.

23. gr.

Eftirlitsyfirvöld

1. Aðildarríkin skulu tilnefna einn eða fleiri þar til bæra aðila sem gegna hlutverki eftirlitsyfirvalda. Þessi yfirvöld skulu vera fullkomlega óháð hagsmunum raforkuiðnaðarins. Með beitingu þessarar greinar skulu þau a.m.k. bera ábyrgð á að tryggja jafnræði, virka samkeppni og skilvirka starfsemi markaðarins og einkum fylgjast með:

a) reglum um stjórnun og úthlutun flutningsgetu samtengilna, í samvinnu við eftirlitsyfirvald eða –völd þeirra aðildarríkja þar sem samtenging er fyrir hendi,

b) öllum aðferðum til að bregðast við skertri flutningsgetu vegna kerfisangar í innlenda rafkerfinu,

c) tímanum sem það tekur flutnings- og dreifingarfyrtækni að koma á tengingum og gera við,

d) birtingu kerfisstjóra flutnings- og dreifikerfa á viðeigandi upplýsingum varðandi samtengla, notkun dreifikerfis og úthlutun flutningsgetu til hagsmunaaðila að teknu tilliti til nauðsynjar þess að fara þannig með upplýsingar, sem ekki er safnað saman, eins og viðskiptaleynd gildi um þær,

e) skilvirki sundurgreiningu reikninga, eins og um getur í 19. gr., til að tryggja að engar vixlniðurgreiðslur séu milli framleiðslu-, flutnings- og dreifingarstarfsemi,

f) skilmálum, skilyrðum og gjaldskrár vegna tengingar nýrra framleiðenda rafmagns til að tryggja að þau séu hlutlæg, gagnsæ og án mismununar, einkum að teknu fullu tilliti til kostnaðar og ávinnings af ýmis konar tækni að því er varðar endurnýjanlega orkugjafa, dreifða framleiðslu og samþætta varma- og raforkuvinnslu,

g) að hvaða marki kerfisstjórar flutnings- og dreifikerfa uppfylla hlutverk sín í samræmi við 9. og 14. gr.,

h) að hve miklu leyti gagnsæi og samkeppni ríkir.

Yfirvöldin, sem komið var á fót samkvæmt þessari grein, skulu birta ársskýrslu um niðurstöður eftirlitsaðgerða þeirra sem um getur í a til h-lið.

2. Eftirlitsyfirvöldin skulu bera ábyrgð á að ákveða eða samþykkja a.m.k. aðferðafræðina, sem notuð er til að reikna út eða setja skilmála og skilyrði fyrir eftirfarandi, áður en þau taka gildi:

a) tengingu og aðgangi að innlendum netum, þ.m.t. gjaldskrár fyrir flutning og dreifingu. Þessar gjaldskrár eða aðferðafræði skulu gera kleift að nauðsynleg fjárfesting í netum geti átt sér stað með þeim hætti að þessar fjárfestingar tryggi virkni netsins,

b) veitingu þjónustu í tengslum við jöfnun.

3. Þrátt fyrir 2. mgr. er aðildarríkjunum heimilt að kveða á um að eftirlitsyfirvöldin skuli leggja fyrir viðkomandi aðila í aðildarríkinu, gjaldskrárnar eða a.m.k. aðferðafræðina, sem um getur í þeirri grein, sem og breytingarnar, sem um getur í 4. mgr, til formlegrar ákvarðanatöku. Viðkomandi aðili skal, í slíku tilviki, annaðhvort hafa vald til að samþykkja eða hafna drögum að ákvörðun sem eftirlitsyfirvaldið leggur fyrir. Þessar gjaldskrár eða aðferðafræðin eða breytingarnar á þeim skulu birtar ásamt ákvörðuninni um formlega samþykkt. Einnig skal birta allar formlegar synjanir á drögum að ákvörðunum ásamt rökstuðningi þar að lútandi.

4. Eftirlitsyfirvöld skulu hafa heimild til að krefjast þess að kerfisstjóra flutnings- og dreifikerfa, ef nauðsyn ber til, breyti þeim skilmálum og skilyrðum, gjaldskrá, reglum, aðferðum og aðferðafræði, sem um getur í 1., 2., og 3. mgr., til að tryggja að þær séu hlutfallslegar og þeim beitt án mismununar.

5. Allir aðilar, sem vilja leggja fram kæru á hendur kerfisstjóra flutnings- eða dreifikerfis með tilliti til málefna sem um getur í 1., 2. og 4. mgr., geta kært til eftirlitsyfirvaldsins, sem skal gegna hlutverki yfirvalds, sem sér um lausn deilumála, og gefa út ákvörðun innan tveggja mánaða frá því kærán berst. Heimilt er að framlengja þetta tímabil um tvo mánuði ef eftirlitsyfirvaldið óskar eftir viðbótarupplýsingum. Heimilt er framlengja þetta tímabil enn frekar með samþykki kærands. Slík ákvörðun skal vera bindandi nema og þangað til henni er hnekkð með áfrýjun.

Ef kærán varðar gjaldskrár vegna tengingar á stórum, nýjum framleiðslubúnaði er eftirlitsyfirvaldinu heimilt að framlengja tveggja mánaða tímabilið.

6. Öllum aðilum, sem verða fyrir áhrifum og hafa rétt á að kæra vegna ákvörðunar um aðferðafræði sem tekin er skv. 2., 3. eða 4. mgr., eða, ef eftirlitsyfirvaldinu ber skylda til að hafa samráð að því er varðar fyrirhugaða aðferðafræði, er heimilt í síðasta lagi innan tveggja mánaða, eða skemmra tímabils eins og aðildarríkin kveða á um, í kjölfar birtingar ákvörðunar eða tillögu að ákvörðun, að leggja inn kæru til umfjöllunar. Slík kæra skal ekki hafa áhrif til frestunar.

7. Aðildarríkin skulu gera ráðstafanir til að tryggja að eftirlitsyfirvöld geti sinnt skyldum sínum, sem um getur í 1. til 5. mgr., á skilvirkan og skjótan hátt.

8. Aðildarríkin skulu koma á viðeigandi og skilvirku fyrirkomulagi stýringar, stjórnunar og gagnsæis til að forðast misnotkun á yfirburðastöðu einkum þegar hún kemur niður á neytendum og undirverðlagningu. Í þessu fyrirkomulagi skal tekið tillit til ákvæða sáttmálans, einkum 82. gr.

Til ársins 2010 skulu viðkomandi yfirvöld aðildarríkjanna, eigi síðar en 31. júlí ár hvert, í samræmi við samkeppnislög, gefa framkvæmdastjórninni skýrslu um markaðsýferráð, undirboð og samkeppnishamlandi starfshætti. Í þessari skýrslu skal auk þess vera að finna úttekt á breytilegu eignarhaldsmynstri og öllum raunverulegum ráðstöfunum, sem gripið er til á innlendum

vettvangi, til að tryggja nægilega fjölbreytni aðila á markaðinum eða raunverulegar ráðstafanir, sem gripið er til, til að bæta samtengingar og auka samkeppni. Frá og með árinu 2010 skulu viðkomandi yfirvöld gefa slíka skýrslu á tveggja ára fresti.

9. Aðildarríkin skulu tryggja að gripið sé til viðeigandi ráðstafana, þ.m.t. stjórnsýsluaðgerðir, eða að höfðað sé sakamáli í samræmi við innlend lög, gegn einstaklingum eða lögaðilum, sem bera ábyrgð, ef reglur um þagnarskyldu, sem settar eru með þessari tilskipun, hafa ekki verið virtar.

10. Nái deilumál yfir landamæri skal eftirlitsyfirvaldið, sem tekur ákvörðun, vera eftirlitsyfirvaldið, sem hefur lögsögu að því er varðar kerfisstjórnann, sem synjar um notkun á kerfinu eða aðgang að því.

11. Kærurnar, sem um getur í 5. og 6. mgr., koma ekki í veg fyrir að málskotsréttur sé nýttur samkvæmt lögum Bandalagsins og innlendum lögum.

12. Innlend eftirlitsyfirvöld skulu stuðla að þróun innri markaðarins og jöfnum samkeppnisskilyrðum með því að vinna saman og með framkvæmdastjórninni á gagnsæjan hátt.

VIII. KAFLI

LOKAÁKVÆÐI

24. gr.

Verndarráðstafanir

Komi skyndilega til kreppu á orkumarkaðinum og sé öryggi fólks, tækja eða búnaðar eða heildstæði kerfisins stefnt í hættu, er aðildarríki heimilt að grípa tímabundið til nauðsynlegra verndarráðstafana.

Slíkar ráðstafanir þurfa að vera með því móti að þær valdi sem minnstum truflunum á starfsemi innri markaðarins og mega ekki vera víðtækari en nauðsynlegt er til að bregðast við vandanum sem komið hefur upp.

Viðkomandi aðildarríki skal tafarlaust tilkynna hinum aðildarríkjunum og framkvæmdastjórninni um þessar ráðstafanir og þeim er heimilt að ákveða að aðildarríkinu beri að breyta ráðstöfununum eða afnema þær, að því marki sem þær raska samkeppni og hafa neikvæð áhrif á viðskipti á einhvern þann hátt sem stríðir gegn sameiginlegum hagsmunum.

25. gr.

Eftirlit með innflutningi á raforku

Aðildarríkin skulu tilkynna framkvæmdastjórninni á þriggja mánaða fresti um innflutning á raforku með tilliti til raunverulegs flæðis síðustu þrjá mánuði á undan frá þriðju löndum.

26. gr.

Undanþágur

1. Aðildarríki, sem geta sýnt fram á, eftir að þessi tilskipun hefur öðlast gildi, að umtalsverð vandkvæði séu á rekstri litilla, einangraðra kerfa þeirra, geta sótt um undanþágur frá þeim ákvæðum IV., V., VI. og VII. kafla sem máli skipta, auk III. kafla þegar um er ræða einangruð örkerfi, að því er varðar endurnýjun, uppfærslu og aukningu flutningsgetu, sem fyrir hendi er, og er framkvæmdastjórninni heimilt að veita þeim þessar undanþágur. Framkvæmdastjórnin tilkynnir aðildarríkjunum um þessar umsóknir áður en hún tekur ákvörðun, að teknu tilliti til trúnaðarkröfunnar. Ákvörðunin skal birt í *Stjórnartíðindum Evrópusambandsins*. Þessi grein gildir einnig um Lúxemborg.

2. Aðildarríki, sem, eftir að þessi tilskipun hefur tekið gildi, af ástæðum sem eru tæknilegs eðlis, á i umtalsverðum vandræðum með að opna markað sinn fyrir tilteknum afmörkuðum hópi viðskiptavina, sem ekki kaupa til heimilisnota og um getur í b-lið 1. mgr. 21. gr., má sækja um undanþágu frá þessu ákvæði, sem framkvæmdastjórnin getur veitt því í tímabil sem varir ekki lengur en í 18 mánuði eftir dagsetninguna sem um getur í 1. mgr. 30. gr. Í öllum tilvikum skal slík undanþága fellur úr gildi á þeim degi sem um getur í c-lið 1. mgr. 21. gr.

27. gr.

Endurskoðun

Ef framkvæmdastjórnin kemst að þeirri niðurstöðu í skýrslunni, sem um getur í 3. mgr. 28. gr., í ljósi þess á hversu skilvirkan hátt netaðgangur hefur verið framkvæmdur í aðildarríki sem hefur í för með sér netaðgang sem er að fullu virkur, án mismununar og án hindrana að tiltekna skyldur, sem þessi tilskipun leggur á fyrirtæki (þ.m.t. þær sem fjalla um lagalega sundurgreiningu kerfisstjóra dreifikerfa) séu ekki í réttu hlutfalli við markmiðið, sem stefnt er að, er aðildarríkinu heimilt að leggja fram beiðni til framkvæmdastjórnarinnar um undanþágu frá kröfunni sem um ræðir.

Aðildarríkið skal tilkynna framkvæmdastjórninni án tafar um beiðnina ásamt öllum viðkomandi upplýsingum, sem nauðsynlegar eru, til að sýna fram á að niðurstaðan, sem komist var að í skýrslunni um að skilvirkur aðgangur að netinu verði tryggður, muni gilda áfram.

Innan þriggja mánaða frá því að framkvæmdastjórninni berst tilkynning skal hún samþykka álit með tilliti til beiðni hlutaðeigandi aðildarríkis og, eftir því sem við á, leggja tillögur fyrir Evrópuþingið og ráðið um að breyta viðkomandi ákvæðum tilskipunarinnar. Framkvæmdastjórninni er heimilt að leggja til í tillögunum að tilskipuninni, verði breytt að hlutaðeigandi aðildarríki verði undanþegið tilteknum kröfum,

háð því að aðildarríkið gripi til jafn áhrifaríkra ráðstafana, eftir því sem við á.

28. gr.

Skýrslugjöf

1. Framkvæmdastjórnin skal fylgjast með og endurskoða beitingu þessarar tilskipunar og leggja heildarskýrslu um árangur fyrir Evrópuþingið og ráðið í lok fyrsta ársins eftir gildistöku þessarar tilskipunar og árlega eftir það. Þessi skýrsla skal a.m.k. taka til:

- a) fenginnar reynslu og árangurs, sem næst við að koma endanlega á innri markað á sviði raforku sem verður starfræktur að fullu, og hindrana, sem eftir eru í þessu tilliti, þ.m.t. þættir varðandi markaðsýfirráð, samþjöppun á markaði, undirboð eða samkeppnishamlandi starfshættir og áhrif þessa með tilliti til markaðsröskunar,
- b) þess að hvaða marki kröfur um sundurgreiningu og setningu gjaldskrár, sem er að finna í þessari tilskipun, hafa verið árangursríkar við að tryggja sanngjarnan aðgang án mismununar að raforkukerfi Bandalagsins og sambærilegt samkeppnisstig, sem og efnahagslegra, umhverfislegra og félagslegra afleiðinga af opnun raforkumarkaðar fyrir viðskiptavinum,
- c) rannsóknar á málefnum er tengjast flutningsgetu kerfis og afhendingaröryggi raforku í Bandalaginu og einkum núverandi og áætluðu jafnvægi milli framboðs og eftirspurnar að teknu tilliti til raunverulegrar flutningsgetu fyrir skipti milli svæða,
- d) þess að sérstakur gaumur verður gefinn ráðstöfunum, sem gripið er til í aðildarríkjunum, til að anna eftirspurn á álagstoppum og bregðast við skorti hjá einum eða fleiri birgjum,
- e) framkvæmdar á undanþágunni, sem kveðið er á um skv. 2. mgr. 15. gr., með tilliti til hugsanlegrar endurskoðunar viðmiðunarmarkanna,
- f) almenns mats á árangrinum, sem næst með tilliti til tvíhliða samskipta við þriðju lönd sem framleiða og flytja út eða flytja raforku, þ.m.t. árangur i markaðssamþættingu, félagslegar afleiðingar og afleiðingar fyrir umhverfið, sem viðskiptin með rafmagn og aðgangur að netum í slíkum þriðju löndum, hefur,
- g) þarfarinnar á hugsanlegum samræmingarkröfum sem ekki tengjast ákvæðum þessarar tilskipunar,

- h) Þess með hvaða hætti aðildarríkin hafa í raun hrint kröfunum varðandi orkumerkingar, sem er að finna í 6. mgr. 3. gr., í framkvæmd og með hvaða hætti tekið hefur verið tillit til sérhverra tilmæla framkvæmdastjórnarinnar um þetta málefni.

Eftir því sem við á, geta í skýrslunni verið tilmæli, sérstaklega að því er varðar gildissvið og fyrirkomulag ákvæða um merkingar, t.d. með hvaða hætti er vísað til þeirra heimilda sem fyrir hendi eru og efni þessara heimilda og nánar tiltekið með hvaða hætti hægt sé að gera upplýsingarnar um umhverfisáhrif, a.m.k. með tilliti til koltvísyringslosunar og geislavirks úrgangs sem til fellur við raforkuframleiðslu með mismunandi orkugjöfum, tiltækar á gagnsæjan og sambærilegan hátt þar sem auðvelt er að nálgast þær í öllu Evrópubandalaginu og um það með hvaða hætti sé hægt að einfalda ráðstafanir, sem aðildarríkin grípa til, til að hafa eftirlit með áreiðanleika upplýsinganna, sem birgjar veita, og ráðstafanir til að veita upp á móti neikvæðum áhrifum markaðsyfirláða og samþjöppunar á markaði.

2. Á tveggja ára fresti skal í skýrslunni, sem um getur í 1. mgr., einnig fjallað um greiningu á mismunandi ráðstöfunum, sem aðildarríkin gera til að uppfylla skyldur um opinbera þjónustu, ásamt könnun á skilvirkni þessara ráðstafana, einkum áhrifa þeirra á samkeppni á raforkumarkaðinum. Eftir því sem við á, geta í þessari skýrslu verið tilmæli, að því er varðar ráðstafanir sem gera skal á innlendum vettvangi til að koma á opinberri þjónustu á háu stigi, eða ráðstafanir, sem ætlað er að koma í veg fyrir hindranir á markaðsaðgangi.

3. Framkvæmdastjórnin, skal eigi síðar en 1. janúar 2006, senda Evrópuþinginu og ráðinu nákvæma skýrslu þar sem rakinn er árangur af því að skapa innri markað á sviði raforku. Skýrslan skal fyrst og fremst fjalla um:

- hvort netaðgangur án mismununar sé til staðar,
- skilvirka reglusetningu,
- þróun á grunnvirki til samtengingar og öryggi afhendingar í Bandalaginu,
- að hvaða marki fullur ávinningur af opnun markaða kemur litlum fyrirtækjum og heimilum til góðs, nánar tiltekið með tilliti til gæða opinberrar þjónustu og alþjónustu,
- að hvaða marki markaðir eru í raun opnir fyrir virkri samkeppni, þ.m.t. þættir varðandi markaðsyfirláð, samþjöppun á markaði, undirboð eða samkeppnishamlandi starfshættir,
- að hvaða marki viðskiptavinir eru í raun að skipta um birgi og semja um gjaldskrár,

- verðþróun, þ.m.t. afhendingarverð, með tilliti til þess hversu opnir markaðir eru,

- reynsluna, sem fengist hefur við beitingu tilskipunarinnar að því er varðar raunverulegt sjálfstæði kerfisstjóra í lóðrétt samþættum fyrirtækjum, og hvort aðrar ráðstafanir til viðbótar við sjálfstæði, að því er varðar starfsemi og aðskilið bókhald, hafa verið þróaðar sem hafa sambærileg áhrif og lagaleg sundurgreining.

Eftir því sem við á, skal framkvæmdastjórnin senda tillögur til Evrópuþingsins og ráðsins, einkum til að tryggja opinbera þjónustu á háu stigi.

Eftir því sem við á, skal framkvæmdastjórnin senda tillögur til Evrópuþingsins og ráðsins, einkum til að tryggja fullt og skilvirkt sjálfstæði kerfisstjóra dreifikerfa eigi síðar en 1. júlí 2007. Ef nauðsynlegt er skulu þessar tillögur, í samræmi við samkeppnislög, einnig varða ráðstafanir um málefni er varða markaðsyfirláð, samþjöppun á markaði, undirboð eða samkeppnishamlandi starfshætti.

29. gr.

Niðurfelling

Tilskipun 90/547/EBE skal felld úr gildi frá og með 1. júlí 2004. Tilskipun 96/92/EB falli hér með úr gildi frá og með 1. júlí 2004, með fyrirvara um skyldur aðildarríkja varðandi frest til lögleiðingar og beitingar fyrrnefndrar tilskipunar. Líta ber á tilvísanir í niðurfelldu tilskipunina sem tilvísanir í þessa tilskipun og skulu þær lesnar með hliðsjón af samsvörunartöflunni í viðauka B.

30. gr.

Framkvæmd

1. Aðildarríkin skulu samþykkja nauðsynleg lög og stjórnsýslufyrirmæli til að fara að tilskipun þessari eigi síðar en 1. júlí 2004. Þau skulu tilkynna það framkvæmdastjórninni þegar í stað.

2. Aðildarríkjunum er heimilt að fresta framkvæmd 1. mgr. 15. gr. til 1. júlí 2007. Þetta skal vera með fyrirvara um kröfur sem er að finna í 2. mgr. 15. gr.

3. Þegar aðildarríkin samþykkja þessar ráðstafanir skal vera í þeim tilvísun í þessa tilskipun eða þeim fylgja slík tilvísun þegar þær eru birtar opinberlega. Aðildarríkin skulu setja nánari reglur um slíka tilvísun.

31. gr.

Gildistaka

Tilskipun þessi öðlast gildi á tuttugasta degi eftir að hún birtist í *Stjórnartíðindum Evrópusambandsins*.

32. gr.

Viðtakendur

Tilskipun þessari er beint til aðildarríkjanna.

Gjört í Brussel 26. júní 2003.

Fyrir hönd Evrópuþingsins,

P. COX

forseti.

Fyrir hönd ráðsins,

A. TSOCHATZOPOULOS

forseti.

VIÐAUKI A

Ráðstafanir er varða neytendavernd

Með fyrirvara um reglur Bandalagsins um neytendavernd, einkum tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 97/7/EB ⁽¹⁾ og tilskipun ráðsins 93/13/EB ⁽²⁾, eiga ráðstafanirnar, sem um getur í 3. gr., að tryggja að viðskiptavinir:

- a) eigi rétt á samningi við þann sem veitir þeim raforkuþjónustu, sem tilgreinir:
- heiti og heimilisfang birgisins,
 - þjónustuna, sem veitt er, gæði þeirrar þjónustu sem boðin er svo og hvenær upphafleg tenging mun eiga sér stað,
 - tegundir viðhaldsþjónustu ef hún er í boði,
 - með hvaða hætti hægt er að nálgast uppfærðar upplýsingar um allar viðeigandi gjaldskrár og viðhaldsgjöld,
 - gildistíma samningsins, skilyrði fyrir endurnýjun og uppsögn þjónustunnar og samningsins, hvort réttur til afturköllunar sé fyrir hendi,
 - hvers kyns bóta- og endurgreiðslufyrirkomulag sem gildir ef þjónustugæðin, sem samið var um, eru ekki uppfyllt og
 - hvernig hefja skal málsmeðferð til að leysa deilumál í samræmi við f-lið.

Skilyrðin skulu vera sanngjörn og vel þekkt fyrirfram. Í öllum tilvikum skulu þessar upplýsingar veittar áður en samningur er gerður eða staðfestur. Ef samningar eru gerðir í gegnum milliliði skulu framangreindar upplýsingar einnig veittar áður en samningurinn er gerður.

- b) fái tilkynningu með nægilegum fyrirvara um allar fyrirætlanir um að breyta samningsskilyrðum og fái upplýsingar um uppsagnarrétt sinn þegar þeir fá þessa tilkynningu. Þjónustuveitendur skulu tilkynna áskrifendum sínum beint um allar hækkanir á gjöldum á viðeigandi tíma, eigi síðar en einu reikningstímabili eftir að hækkunin tekur gildi. Aðildarríkin skulu tryggja að viðskiptavinum sé frjálst að segja upp samningum ef þeir samþykkja ekki nýju skilyrðin sem sá sem veitir þeim raforkuþjónustu tilkynnir þeim um.
- c) fái upplýsingar um viðeigandi verð og gjaldskrár, og um staðlaða skilmála og skilyrði með tilliti til aðgangs að og notkunar á raforkuþjónustu,
- d) hafi viðtækt val um greiðsluaðferðir. Allur munur á skilmálum og skilyrðum skal endurspegla kostnað birgisins við mismunandi greiðslukerfi. Almennir skilmálar og skilyrði skulu vera sanngjörn og gagnsæ. Þau skulu sett fram á skýru og auðskiljanlegu máli. Viðskiptavinir skulu verndaðir gagnvart ósanngjörnum og villandi söluaðferðum.
- e) þurfi ekki að borga fyrir að skipta um birgi,
- f) njóti góðs af gagnsærri, einfaldri og ódýrri málsmeðferð við að fjalla um kvartanir þeirra. Slík málsmeðferð skal gera kleift að leysa deilumál á sanngjarnan og skjótvirkan hátt þannig að gert sé ráð fyrir endurgreiðslu- og/eða bótakerfi þar sem réttmæt ástæða er til slíks. Hún skal, eftir því sem kostur er, fylgja meginreglunum sem settar eru fram í tilmælum framkvæmdastjórnarinnar 98/257/EB ⁽³⁾.
- g) sem hafa aðgang að alþjónustu samkvæmt ákvæðunum sem aðildarríkin samþykkja skv. 3. mgr. 3. gr., fái upplýsingar varðandi rétt sinn til alþjónustu.

⁽¹⁾ Stjótd. EB L 144, 4.6.1997, bls. 19.

⁽²⁾ Stjótd. EB L 95, 21.4.1993, bls. 29.

⁽³⁾ Stjótd. EB L 115, 17.4.1998, bls. 31.

VIÐAUKI B
Samsvörunartafla

Tilskipun 96/92/EB	Þessi tilskipun
1. gr.	1. gr. Gildissvið
2. gr.	2. gr. Skilgreiningar
3. gr. og 1. mgr. 10. gr.	3. gr. Skyldur um opinbera þjónustu og neytendavernd
—	4. gr. Eftirlit með afhendingaröryggi
2. mgr. 7. gr.	5. gr. Tæknilegar reglur
4. og 5. gr.	6. gr. Málsmæðferð við leyfisveitingu fyrir aukinni framleiðslugetu
4. og 6. gr.	7. gr. Útboð vegna nýrrar framleiðslugetu
1. mgr. 7. gr.	8. gr. Tilnefning flutningskerfisstjóra
3.-5. mgr. 7. gr.	9. gr. Verkefni flutningskerfisstjóra
6. mgr. 7. gr.	10. gr. Sundurgreining flutningskerfisstjóra
8. gr.	11. gr. Álagsdreifing og -jöfnun
9. gr.	12. gr. Þagnarskylda flutningskerfisstjóra
2. og 3 mgr. 10. gr.	13. gr. Tilnefning dreifikerfisstjóra
11. gr.	14. gr. Verkefni dreifikerfisstjóra
—	15. gr. Sundurgreining dreifikerfisstjóra
12. gr.	16. gr. Þagnarskylda dreifikerfisstjóra
—	17. gr. Kerfisstjóri samsettra kerfa
13. gr.	18. gr. Réttur til aðgangs að reikningum
14. gr.	19. gr. Sundurgreining reikninga
15. – 18. gr.	20. gr. Aðgangur þriðju aðila
19. gr.	21. gr. Markaðsopnun og gagnkvæmni
21. gr.	22. gr. Beinar línur
3. - 4. mgr. 20. og 22. gr.	23. gr. Eftirlitsyfirvöld
23. gr.	24. gr. Verndarráðstafanir
—	25. gr. Eftirlit með innflutningi raforku
24. gr.	26. gr. Undanþágur
—	27. gr. Endurskoðun
25. og 26. gr.	28. gr. Skýrslugjöf
—	29. gr. Niðurfelling
27. gr.	30. gr. Framkvæmd
28. gr.	31. gr. Gildistaka
29. gr.	32. gr. Viðtakendur
	Viðauki A Ráðstafanir er varða neytendavernd

**NOTE OF DG ENERGY & TRANSPORT ON DIRECTIVES
2003/54/EC AND 2003/55/EC ON THE INTERNAL MARKET
IN ELECTRICITY AND NATURAL GAS**

THIS DOCUMENT IS NOT BINDING ON THE COMMISSION

THE UNBUNDLING REGIME

16.1.2004

A. INTRODUCTION

In order to ensure non-discriminatory access to the network and avoid conflicts of interest it is necessary to separate the network business (natural monopoly) from those activities of a vertically integrated companies which compete on the market, namely production and supply.

Achieving this separation is the purpose of the unbundling provisions in the new electricity and gas directives, which are considerably strengthened in comparison to the previous directives.

The basic elements of the new unbundling regime are the following:

1. Legal unbundling of the transmission system operator (TSO) and distribution system operator (DSO) from other activities not related to transmission and respectively distribution.
2. Functional unbundling of the TSO and DSO, in order to ensure its independence within the vertically integrated undertaking.
3. Possibility of exemptions from the requirement of legal and functional unbundling for DSOs.
4. Accounting unbundling: requirement to keep separate accounts for TSO and DSO activities.

An overview-table illustrating the application of unbundling requirements to TSOs and DSOs, and possible exemptions, is contained in the annex.

In this paper the requirements to be met to implement the above rules are set out in detail, in order to ensure a consistent application in Member States.

B. LEGAL AND FUNCTIONAL UNBUNDLING

1. Relevant provisions of the directives

Article 15 of the E- directive and Article 13 of the G-directive state:

- 1. Where the distribution system operator is part of a vertically integrated undertaking, it shall be independent at least in terms of its legal form, organisation and decision making from other activities not relating to distribution. These rules shall not create an obligation to separate the ownership of assets of the distribution system operator from the vertically integrated undertaking*
- 2. In addition to the requirements of paragraph 1, where the distribution system operator is part of a vertically integrated undertaking, it shall be independent in terms of its organisation and decision making from the other activities not related to distribution. In order to achieve this, the following minimum criteria shall apply: (follow criteria a)-d))*

A similar provision for the transmission system operator is contained in Article 10 of the E-directive and Article 9 of the G-directive.

With regard to DSOs, Article 15, last sentence of the E-directive and Article 13, last sentence of the G-directive state

Member States may decide not to apply paragraphs 1 and 2 to integrated electricity/gas undertakings serving less than 100 000 connected customers, or serving small isolated systems.

Article 30 (2) of the E-directive and states:

Member States may postpone the implementation of Article 15(1) until 1 July 2007. This is without prejudice to the requirements contained in Article 15 (2)

A similar provision for gas DSOs is contained in Article 33 (2) of the G-directive.

2. Basic principles of application

2.1. Application to “vertically integrated companies”

According to the above Articles, the unbundling requirements apply if the network business in question is part of a “vertically integrated undertaking”

.A definition of the term “vertically integrated undertaking” (VIU) is contained in Article 2, No. 21 of the E-directive (and a similar provision in the gas directive):

"vertically integrated undertaking" means an undertaking or a group of undertakings whose mutual relationships are defined in Article 3(3) of Council Regulation (EEC) No 4064/89 of 21 December 1989 on the control of concentrations between undertakings ¹ and where the undertaking/group concerned is performing at least one of the functions of transmission or distribution and at least one of the functions of generation or supply of electricity;

Article 3(3) of the Council Regulation (EEC) No. 4064/89, to which this definition refers, states:

For the purposes of this Regulation, control shall be constituted by rights, contracts or any other means which, either separately or in combination and having regard to the considerations of fact or law involved, confer the possibility of exercising decisive influence on an undertaking, in particular by :

- (a) ownership or the right to use all or part of the assets of an undertaking;*
- (b) rights or contracts which confer decisive influence on the composition, voting or decisions of the organs of an undertaking.*

Thus, a company is considered a VIU under the following conditions:

- the undertaking is at the same time involved in generation or supply of electricity/gas
- and*
- the network operation is done within the same legal structure
- or*
- the network operation is done in a legally separate network company which is, however, under the "control" of the supply/generation company, or a holding company, which "controls" a supply/generation company, in the sense of Article 3(3) of the above Council Regulation on mergers (e.g. because the mother company holds the majority of the shares/voting rights of the related network company).
- or*
- the separate network company "controls" the supply/generation company, is thus at the same time a holding company.

If these conditions are fulfilled, legal and functional unbundling applies and the following steps have to be taken by the VIU:

- a separate network company has to be set up (if it does not yet exist)
- the network company, if it remains under "control" of the related supply/generation company in the sense of Article 3 (3) of the above Council Regulation has to be unbundled in functional terms in the sense of Article 15 (2) for Electricity or 13(2) for Gas, to ensure the necessary independence from the parent company.

¹ OJ L 395, 30.12.1989, p. 1. Regulation as last amended by Regulation (EC) No 1310/97 (OJ L 180, 9.7.1997, p. 1).

- a situation where the network company maintains “control” of the related supply/generation company is incompatible with functional unbundling and, therefore, not permissible under the new directive (for more detail see below under 4.2.1.)

If, on the other hand, the supply/generation company, whilst holding some shares in the network company, does not – or no longer – “control” the network company, the network undertaking in question is not part of a vertically integrated undertaking in the sense of the directive. The result is that the unbundling requirements of Article 15 for Electricity, Article 13 for Gas, in particular Article 15 (2), [13(2) G] do not apply at all.

2.2. The elements of the definition of “control” in the sense of the Merger Regulation

As described above, a network company might or might not be subject to in particular the functional unbundling requirements, depending on whether or not it remains under “control” of a company which is involved in supply or generation.

It is clear that as much certainty as possible must be provided in this respect. A network company needs to know whether, in the sense of the directive, its independence from the supply/generation business is considered to be sufficient or whether it has to take additional measures of functional unbundling to enhance this independence. This might in particular be doubtful in cases where “control” of a related supply/generation company is not obvious, for instance if the latter holds less than 50% of the shares of the network company.

Against this background the directive refers to the definition of “control” set out in Article 3 (3) of the merger Regulation. According to this article, and the notice issued by the Commission on the interpretation of this article², a company has, in summary, “control” over another, related company, if:

- it holds the majority of the shares/voting rights of the related company or
- it does not hold the majority of shares, but controls *de facto* solely the related undertaking, due to the fact, for instance, that the remaining shares are widely dispersed over many, smaller shareholders and evidenced by a majority of the votes actually achieved at the last annual general meetings. Furthermore, *de facto* control of a minority shareholder can also result from a specific contractual arrangement providing the right to actually determine the business policy of the company.

² Commission notice, 2 March 1998, OJ [1998] C 66/5

2.3. Exemptions

With regard to DSOs, Member States have the possibility, in national legislation, to provide for *exemptions from* the above described principles of application of legal and functional unbundling to VIU:

- Smaller DSOs (serving less than 100.000 customers) can be *exempted* from the requirements of both legal and functional unbundling. This possibility of an exemption is not limited in time.
- With regard to larger DSOs (serving above 100.000 customers), the requirement of legal unbundling may be *postponed* until 1 July 2007, i.e. the date of full market opening.

Due to these possible exceptions, it is possible that the requirements of functional unbundling are applicable without being coupled with legal unbundling.

Firstly, whilst Member States may delay the obligation to legally unbundle larger DSOs until 1 July 2007, such a possibility does not exist with regard to the obligation to unbundle in functional terms. It is thus conceivable that - until 2007 – larger DSOs are obliged under national law to unbundle the network activities in functional terms without being obliged to create a separate company.

Secondly, a Member State might limit, in national law, an exemption for smaller DSOs to legal unbundling and maintain the obligation to functionally unbundle for all DSOs (or apply to the latter a different, lower threshold)

3. Legal unbundling

3.1. Basic principles

The key message of these provisions is that transmission and distribution have to be done by a separate “network” company. However, the network company must not necessarily own the network assets but must have “effective decision making rights” in line with the requirements of functional unbundling (see below).

The obligation to create a separate company only concerns the network business, i.e. the natural monopoly. All other activities, namely supply and production, can continue to be operated in one single company.

3.2. Legal form of the network company

The vertically integrated company is in principle free to choose the legal form of the network company, provided that the type of company selected provides for sufficient independence of the management of the TSO/DSO from the parent company, in order to fulfil the requirements of functional unbundling.

Therefore, if the general supervision regime foreseen as standard in national law for the type of company selected does not match the requirements of functional unbundling, for instance since it allows instructions of the company owners regarding day-to-business, it is necessary to require its modification through a specific contractual arrangement in the statute of the network company, in order to give the management of the company sufficient independence from the parent company. Likewise, any contractual arrangements which introduce further supervision rights, in addition to the ones foreseen as standard in the law and limiting the independence of the network subsidiary, have to be compatible with functional unbundling.

3.3. Combined network operator

A question likely to become of significant relevance in practice is whether a combined network operator, i.e. the operation of several networks of a different nature in one single company, would be compatible with legal unbundling. In particular multi-utility distribution companies, whilst separating their supply business, might wish to operate their, for instance, electricity, gas and water networks in one single company, in order to benefit from synergies.

As regards a combined TSO/DSO for electricity and respectively gas, the directives provide for an exemption from legal unbundling and contain an explicit provision allowing such a combined operation, provided that the accounts are unbundled and that the combined operator is functionally unbundled from other activities of the sector³.

In contrast, there is no explicit provision on the possibility of a combined network operator involving different sectors. Such a combined multi-sector operator should nevertheless be possible in principle, on the same basis as a combined TSO/DSO. In order to ensure non-discriminatory access to the network and avoid conflicts of interest it is necessary to separate the network business (natural monopoly) from those activities of the vertically integrated companies in which it competes on the market, namely production and supply. In contrast, the operation of different networks in one company does not bear the same risk of discrimination and conflict of interests, provided that separate accounts are kept to ensure transparency and prevent cross-subsidisation.

³ Article 17 of the E-directive and article 15 of the gas directive

4. Functional unbundling

4.1. Relevant provisions of the directives

Article 15, paragraph 2 of the E- directive and Article 13, paragraph 2 of the G-directive state

2. In addition to the requirements of paragraph 1, where the distribution system operator is part of a vertically integrated undertaking, it shall be independent in terms of its organisation and decision making from the other activities not related to distribution. In order to achieve this, the following minimum criteria shall apply:

- (a) those persons responsible for the management of the distribution system operator may not participate in company structures of the integrated electricity undertaking responsible, directly or indirectly, for the day-to-day operation of the generation, transmission and supply of electricity;*
- (b) appropriate measures must be taken to ensure that the professional interests of the persons responsible for the management of the distribution system operator are taken into account in a manner that ensures that they are capable of acting independently;*
- (c) The distribution system operator shall have effective decision-making rights, independent from the integrated electricity undertaking, with respect to assets necessary to operate, maintain or develop the network. This should not prevent the existence of appropriate co-ordination mechanisms to ensure that the economic and management supervision rights of the parent company in respect of the return on assets, regulated indirectly according to Art. 23(2) [25(2) G], in a subsidiary are protected. In particular, this shall enable the parent company to approve the annual financial plan, or any equivalent instrument, of the distribution system operator and to set global limits on indebtedness levels of its subsidiary. It shall not permit the parent company to give instructions regarding day-to-day operations, nor with respect to individual decisions concerning the construction or upgrading of distribution lines, that do not exceed the terms of the approved financial plan, or any equivalent instrument.*
- (d) the distribution system operator shall establish a compliance programme, which sets out measures taken to ensure that discriminatory conduct is excluded, and ensure its respect is adequately monitored. The programme shall set out the specific obligations of employees to meet this objective. An annual report, setting out the measures taken, shall be submitted by the person or body responsible for monitoring the compliance programme to the regulatory authority referred to in Article 23(1) [25(1) G] and published.*

A similar provision for the transmission system operator is contained in Article 10, paragraph 2, of the E-directive and Article 9, paragraph 2, of the G-directive:

4.2. Management separation (indent a) and b))

4.2.1. Basic principles

The provisions of the directive on management separation require firstly that the management staff of the network business do not work at the same time for the supply/production company of the vertically integrated company. This applies to both the top executive management and the operational (middle) management. Thus, for instance, an executive director of the network company may not at the same time be an executive director of the related supply/production company, and vice-versa. It remains however, possible for an executive director of the holding company to perform a supervisory function in the network company, without being involved in day-to-day decisions.

To what extent a network director can work at the same time for the holding company, which is not at the same time directly involved in production and/or supply because legally separate entities exist for these branches, must be decided on a case-by-case basis. In any case, such double functions can only be permissible if the holding does not take any day-to-day management decisions regarding the supply, production or network branch.

Management separation requires furthermore that “appropriate measures” are taken to ensure the independence of the persons responsible for the network management. It is for Member States to further determine such measures, in the light of national circumstances. However, in order to comply with the directives Member States will clearly have to take appropriate steps to deal with the following issues:

The salary of the network management must not be based on the holding/supply company’s performance and be established on the basis of pre-fixed elements related to the performance of the network company. The reasons justifying a replacement of a Member of the Board of directors of the network company at the initiative of the parent company shall be clearly spelt out in the charter of the company.

Whilst mobility of management staff between the various branches of the vertically integrated company remains in principle possible, transfer of staff from the network business to other activities of the company and vice-versa should be made subject to certain conditions. In case, for instance, a manager is appointed to the board of directors of the network company, her/his subsequent recruitment by the holding and/or supply company - after his term with the network business - should not be predetermined from the outset.

The company involved in the network business shall not be allowed to hold shares of the related supply, production or holding company. If the network company holds such shares, it has a direct financial interest in the performance of the related supply branch and, as a consequence, its management is no longer capable of “acting independently”. This rule excludes a situation where the network company is at the same time the holding company of a supply/production company. Consequently, a

structure whereby, for instance, a distribution company has traditionally owned the legally separate supply branch is no longer permissible. This, however, does not necessarily require changing the ownership of the network assets. It would be sufficient to create a new company which operates the network without at the same time owning the network assets.

Equally, the issue of shareholding on a personal basis of the management of the network company needs to be addressed in a way that ensures the independence of management. The concern is that if, for instance, executive directors of the network company own many shares of the related supply/production company, conflicts of interests arise. It is precisely for this reason that in a number of Member States national regulators are not allowed to hold energy shares on a personal basis.

4.2.2. Treatment of common services

An important question in the context of management separation is how to deal with *common services*, i.e. services which have been - in a non-unbundled world - often shared between transmission/distribution, supply and perhaps other businesses. Such services typically include personnel and finance, IT services, accommodation and transport. It might be argued that a requirement to systematically duplicate such common services would significantly increase costs without bringing corresponding additional benefits.

It seems appropriate to look at this issue on a case by case basis.

If common services are permitted it shall be required in any case that certain conditions are fulfilled, to reduce competition concerns and exclude conflicts of interest:

- any cross subsidies being either given to or received by the network business are excluded; to ensure this, the service shall be provided at market conditions, which shall be laid down in a contractual arrangement between the company providing the common service and the beneficiary company
- common services shall normally be operated and managed outside the network business – i.e. by the related supply company or, even better, a holding company - unless the network is the predominant user.

4.2.3. Application to not legally unbundled DSOs

In case a DSO is unbundled only in functional terms, but not in legal terms, the basic ideas behind the above principles apply in the same way, leading to the following concrete rules.

- a separate department for the distribution business shall be set up within the vertically integrated entity and be operated as a “profit-centre”
- an executive director for the network department shall be appointed. She or he shall have a specific contract with the company, setting out in particular an exclusive list of reasons for the repeal of her/his appointment. She or he shall not sit on the Board of the vertically integrated company.

- Where individual responsibilities of Board members exist, the member of the Board of the company responsible for the network branch shall not at the time be responsible for supply and/production, at least not for the commercial side of the latter. Responsibilities strictly limited to engineering aspects might be possible.
- the management staff working in the network department must not at the same time have tasks related to the other activities of the sector.
- common services shared between the network department and the other departments of the company shall be subject to certain conditions, according to the principles outlined above
- salaries of the personnel working in the network department shall depend exclusively on the performance of the network business as a “profit centre”, established on the basis of pre-fixed elements.
- transfer of staff from the network department to the other departments of the company shall be limited.
- the management personnel of the network department shall not be allowed to hold shares of the company.

4.2.4. Separation between networks of different sectors

The above described general principles on management separation must be strictly applied with regard to the relation between the network business and the supply business of the same sector.

When it comes to the relation of the network business to the network (or supply) business of other sectors more flexibility is possible, for instance, in case of an electricity distributor, its relation to its gas and water activities operated in the same company. In this respect the same basic considerations as outlined above with regard to the possibility to have one, multi-sector network operator, apply. The requirement spelled out in indent a) of Articles 10 (2) and 15 (2) of the E-directive, and Articles 9 (2) and 13 (2) of the G-directive for instance, is phrased in such a way that it applies exclusively in relation to other electricity activities.

However, any flexibility in this respect must be compatible with the overall, general objective of ensuring that the management of the network is “capable of acting independently”⁴. To what extent this requires management separation between activities related to different sectors can only be decided on a case by case basis. A balanced assessment of, on the one hand, the need for independence and, on the other hand, the interest of, for instance, multi-utility operators to look for possible synergies is necessary.

⁴ See indent b) of Articles 10 (2) and 15 (2) of the E-directive and the corresponding Articles of the G-directive

4.3. Effective decision making rights (indent c))

4.3.1. Basic principles

All commercial and operational decisions related to the operation, maintenance and development of the network must be made within the network business, without involvement of the related supply business or holding company of the integrated company. This is of particular importance with regard to areas which may have an impact on competition in the supply market, such as the extension or construction of interconnections with other systems.

The network company shall have enough human and physical resources at its disposal to carry out its work independently from other parts of the integrated company. It shall also have sufficient financial means available to fulfil its tasks to maintain and develop the network.

4.3.2. Network operator not owning the assets

The above principles also apply in case the parent company remains the owner of the assets. Whilst also in this case the basic decisions must remain with the network company, the parent company may in principle be involved in the implementation of these decisions, providing that safeguards are in place ensuring that the parent company only executes decisions taken by the network company. Should the parent company not comply with this decision, the network company must have the possibility to intervene by means of step-in rights. Details shall be determined on a case by case basis and shall be laid down clearly in a specific arrangement (See, as an example, the “Agreement on Infrastructure” issued by the Irish Regulator)

4.3.3. Supervision rights of the parent company

The second sentence of indent c) clarifies that the requirement of effective decision making rights is without prejudice to the “economic and management supervision rights of the parent company in respect of the return on assets in a subsidiary”. Regarding the scope of this supervision rights, the directive expressly refers to two items: the financial plan of the network company, or any equivalent instrument, and its overall level of indebtedness. Regarding the limits of the supervision rights, the directive is equally clear: not permitted is any detailed day-to-day oversight of the network function by the parent company, notably instructions regarding decisions on the construction or upgrading of lines, which do not exceed the terms of the financial plan.

Within the scope of the approved financial plan, the network company shall thus have complete independence. Furthermore, the financial plan, whilst it can be adopted by the parent company, must be compatible with the requirement to ensure that the network company has sufficient financial means to maintain and extend the infrastructure available.

The directive refers to the financial plan or “any equivalent instrument”. This term shall be interpreted restrictively in the sense that only instruments which are functionally equivalent to a financial plan, but which under the respective national terminology are not denominated a “financial plan”, may be approved by the parent company.

As regards the composition of the supervisory board of the network company, where it exists, at least two members, depending on the size of the board, should ideally be independent from the interests of the mother company.

4.3.4. Application to not legally unbundled DSOs

In case a DSO is unbundled only in functional terms indent c) cannot apply literally since it deals with the relation of a parent company to its subsidiary, which is irrelevant if all functions are done within the same legal structure. However, the underlying principles of indent c) apply in an analogue fashion. Consequently, the separate distribution department shall have far-reaching decision making rights with regard to the operation, maintenance and development of the network.

The above described independence of the director is without prejudice to the overall responsibility of the senior management of the company, including regarding investment decisions.

4.4. Compliance programme

The purpose of a compliance programme is to provide a *formal framework* for ensuring that the network business as a whole, as well as individual employees and members of the management, comply with the principle of non-discrimination.

Three aspects are important in this respect:

- Contents of the programme, notably specific obligations of employees to meet the objective of non-discrimination;
- Measures to enforce the programme;
- Effective monitoring and regular reporting

4.4.1. Contents of the compliance programme

The compliance programme shall contain rules of conduct, which have to be respected by staff in order to exclude discrimination.

Such rules will relate, for instance, to the obligation to preserve the confidentiality of commercially sensitive information (Article 12 and 16 of the E-directive and Articles 10 and 14 of the G-directive). The compliance programme would thus lay down in detail what kind of information is to be considered confidential in this sense and how it should be treated. It shall also refer to the penalties imposed under national legislation in case of non-respect of confidentiality rules contained in the Directives⁵.

⁵ Article 23 (9) of the E-directive and 25 (9) of the G-directive obliges Member States to take appropriate measures in case of non-respect of confidentiality rules.

Another set of rules to be respected will relate to the behaviour of staff vis-à-vis network customers. Employees, shall for instance, make clear that they represent exclusively a network operator and shall refrain from any reference to the related supply business. In general, employees shall not give any recommendation on possible suppliers and instead refer customers to generally available information sources.

Measures intended to exclude discrimination would also encompass prohibitions, or limitations, of access for personnel not involved in the network business to the network operator's premises, or part of it, and – most importantly- access to systems for the recording, processing or storage of sensitive data.

4.4.2. Enforcement of the compliance programme

The compliance programme must be actively implemented and promoted through specific policies and procedures.

Such policies should consist, inter alia, of the following elements:

- Active, regular and visible support of the senior management for the programme, for instance through a personal message to the staff from the top management stating its commitment to the programme;
- Written commitment of staff to the programme by signing up to the programme;
- Clear statement that disciplinary action will be taken against staff violating the compliance rules;
- Training on compliance on a regular basis and notably as part of the introduction programme for new staff.

4.4.3. Monitoring and reporting

If the programme is to be successful, its effectiveness needs to be regularly monitored. This is essential not only as a means of ensuring that the programme is working properly but also to enable those areas to be identified which present the highest risks of non-compliance.

The evaluation process shall be carried out in a transparent manner, indicating thereby to employees that their conduct is constantly reviewed against the terms of the programme.

The person or body responsible for monitoring the compliance programme shall be the senior management body or a member of this body. Regarding the annual report, to be submitted by this person or body, guidelines on its contents shall be issued by the regulatory authority.

The annual report shall be approved by the independent members of the supervisory board, where applicable, before submission to the regulatory authority.

4.5. Preservation of confidentiality – “Chinese walls”

The rules on functional unbundling are complemented by the obligation of transmission and distribution operators to preserve the confidentiality of commercially sensitive information (see, for instance, Articles 12 and 16 of the electricity directive).

This excludes for instance, that staff working for the supply business have unlimited access to databases containing information which could be commercially advantageous, such as details on actual or potential network users. Whilst this does not necessarily mean the establishment of separate database systems, specific access rights must be clearly defined and limited to be in compliance with the confidentiality rule.

4.6. Additional measures to re-enforce functional unbundling

It should be noted that the functional unbundling measures contained in the directives are “minimum criteria”. Member States may thus consider to further complement the minimum set of criteria by further measures, with a view to ensure utmost effectiveness of unbundling under the specific national circumstances, in particular national company law.

Such measures may include, for instance, the *rebranding* of the network business, with a view to enable customers to distinguish it clearly from the supply business of the company. Separate brands would also help reinforce a culture of separation in the minds of staff. Another measure would be to ensure that the network operator and the supply business are located in *separate buildings*, provided such a measure would be proportionate given the size of the company concerned. Regarding the presentation of the network company on the internet, there should be no link from its home page to the related supply company.

4.7. Implementation of the rules on functional unbundling into national law

The provisions of the directive on functional unbundling need further specification, at Member State level, in order to be fully operational in practice. Several ways are conceivable to provide the necessary specification, with a view to ensure that operators know in advance what to do in order to comply with the rules:

- Specification of the detailed requirements of functional unbundling in national – primary and/or secondary - legislation implementing the directives.
- In advance issue of “guidelines” on functional unbundling, for instance by the regulator
- Specify the functional unbundling requirements in the license for network operators.

Whilst Member States can choose between the above mentioned – and possibly other – suitable approaches, it would clearly not be appropriate to simply transpose the text of the directives literally into national law, without giving on an ex-ante basis further specifications. It seems also recommendable to require TSO/DSOs to submit “ex-ante” a “compliance statement” for approval by the regulator setting out how the operator in question intends to comply

5. Exemptions for DSOs serving less than 100.000 customers

5.1. Basic principles

“100 000 connected customers” shall be interpreted in the sense of “100 000 connections”. Consequently, a household is considered to constitute one connection in the sense of the provision, irrespective of the number of people forming part of the household. In contrast, a building comprising – say – 8 apartments shall be considered as having 8 connections in the sense of the provisions. In cases where the exact number of “connections” of a building is difficult to establish a reasonable estimate shall be made by the DSO, in conjunction with the regulatory authority. [Alternative: number of “billed” customers since only if you “bill” a customer you have a relation with him].

5.2. Application in practice – Two basic scenarios

5.2.1. Distribution and supply/generation are done in one single company

In such a case of a single legal entity the application of the 100.000 rule is straightforward: If the undertaking has less than 100.000 customers, i.e. if less than 100.000 customers are connected to the distribution network of the undertaking in question, an exemption is possible, in which case the company can continue to operate the network and supply/generation within the same legal entity. In contrast, if the number of customers is above 100.000, a separate network company has to be created.

When creating such a separate company, the undertaking has two basic choices:

- It can keep all or an amount of the shares of the network company allowing it to “control” the network company in the sense of Article 3 (3) of the Merger Regulation. In this case the network company remains part of a vertically integrated company and, consequently, needs to be independent in functional terms in the sense of Article 15 (2) of the E-Directive and Article 13(2) of the G-Directive.
- It can give up “control” over the company, e.g. by selling all or nearly all shares of the company to third parties. As a consequence, the network company does not form part of a vertically integrated company any more and in particular Art. 15 (2) [13(2) G] does not apply.

5.2.2. An undertaking involved in supply/generation “controls” one – or more – legally separate distribution companies

In such circumstances, since the group of companies as a whole forms on single vertically integrated company, all connected customers of all the distribution companies “controlled” by the undertaking have to be aggregated. Where applicable, to this figure have to be added the customers connected to a distribution network which is operated in the same company structure as the supply/generation business in question.

If the aggregated figure is above 100.000, *all* “controlled” network companies have to be unbundled in compliance with Art. 15, [13 G] even if the companies in questions, when looked at individually, serve less than 100.000 customers.

The underlying reasons for this rule are twofold:

- the exemption from Art. 15 [13 G] is justified to take account of the particular situation of smaller distribution companies. However, a company that controls several network companies which in total serve more than 100.000 customers cannot be considered a smaller company
- without the aggregation of customers, circumvention would be easy: an integrated undertaking could organise its distribution in such a way that the rules on functional unbundling do not apply, namely through the creation of a number of distribution companies which all individually serve less than 100.000 customers.

In the following, three practical examples illustrating the application of the 100.000 customers rule under scenario 2:

1. Company A, involved in supply, buys three network companies, each serving 40.000 customers: All three companies have to be functionally unbundled (or be merged into one or two unbundled companies).
2. Company A, involved in supply, buys five network companies, one serving 120.000, the remaining four each serving 1000 customers: All five companies have to be unbundled (or be merged into one or several unbundled companies).
3. Company A, involved and supply and operating a distribution network of 80.000 customers in the same company structure (i.e. not unbundled), buys a network company serving 30.000 customers: the whole network business, including the 80.000 customers served thus far, has to be unbundled.

5.3. Discretion of Member States in applying the exemption

It must be underlined that the threshold “100 000” was chosen since it was considered an appropriate figure in view of the situation in the Community as a whole. In contrast, when deciding on a possible derogation Member States should primarily consider national circumstances and, as a consequence, lower the threshold when appropriate. As a general rule, the national threshold selected should lead to a result where as many final customers as possible can benefit from unbundled network access.

Furthermore, Member States shall normally opt for a differentiated approach and not systematically exempt all smaller DSOs from both legal *and* functional unbundling. A gradual approach would foresee for the “bigger” small DSO an exemption from legal unbundling, while maintaining functional unbundling, or at least certain elements of functional unbundling. Only the smallest companies would be exempted from both unbundling requirements.

C. ACCOUNTING UNBUNDLING

1. Relevant provisions of the directives

Article 19, paragraph 1-4, of the E-directive and states:

Unbundling of accounts

1. *Member States shall take the necessary steps to ensure that the accounts of electricity undertakings are kept in accordance with paragraphs 2 to 3.*
2. *Electricity undertakings, whatever their system of ownership or legal form, shall draw up, submit to audit and publish their annual accounts in accordance with the rules of national law concerning the annual accounts of limited liability companies adopted pursuant to the Fourth Council Directive 78/660/EC of 25 July 1978 based on Article 44(2)(g) * of the Treaty on the annual accounts of certain types of companies⁶.*

Undertakings which are not legally obliged to publish their annual accounts shall keep a copy of these at the disposal of the public in their head office.

3. *Electricity undertakings shall, in their internal accounting, keep separate accounts for each of their transmission and distribution activities as they would be required to do if the activities in question were carried out by separate undertakings, with a view to avoiding discrimination, cross-subsidisation and distortion of competition. They shall also keep accounts, which may be consolidated, for other electricity activities not relating to transmission or distribution. Until 1 July 2007, they shall keep separate accounts for supply activities for eligible customers and supply activities for non-eligible customers. Revenue from ownership of the transmission/distribution system shall be specified in the accounts. Where appropriate, they shall keep consolidated accounts for other, non-electricity/gas activities. The internal accounts shall include a balance sheet and a profit and loss account for each activity.*
4. *The audit, referred to in paragraph 2 of this Article, shall, in particular, verify that the obligation to avoid discrimination and cross-subsidies referred to in paragraph 3 of this article, is respected.'*

Similar provisions for gas undertakings are contained in Article 17, paragraphs 1-4, of the G-directive

⁶ OJ L 222, 14.8.1978, p. 11. Directive as last amended by Directive 2001/65/EC of the European Parliament and of the Council (OJ L 283, 27.10.2001, p. 28).

* The title of Directive 78/660/EEC has been adjusted to take account of the renumbering of the Articles of the Treaty establishing the European Community in accordance with Article 12 of the Treaty of Amsterdam; the original reference was to Article 54(3)(g).

2. Basic principles

The provisions on accounting unbundling remain largely unchanged compared to the first directives. Given the new requirement of legal unbundling, which leads necessarily to accounting unbundling, they are under the new regime of particular relevance for DSOs which are not legally unbundled.

It should be noted that, unlike legal and functional unbundling, no derogation is possible from accounting unbundling for smaller DSOs. Accounting unbundling is thus the minimum separation requirement to be respected by every network operator, without exception.

The basic principle is that separate accounts have to be kept for network activities related to gas and electricity. Consolidated accounts are possible for all other activities, including the remaining gas and electricity activities. However, as an exception to this rule, until complete market opening, separate accounts have to be kept for sales to eligible and non-eligible customers, in order to avoid cross-subsidisation of the former by the latter.

3. Importance of accurate cost allocation

At least equally important as the principle of accounting unbundling is an accurate application of accounting principles. It is vital that cost items are allocated in a transparent and accurate way to the activities concerned. Notably, any overstatement of the costs of the network business must be excluded. Such inaccurate cost allocation is likely to lead to cross-subsidisation in favour of the supply business and would thus distort competition in the supply market.

Since paragraph 4 of the relevant articles underlines that the audit foreseen in paragraph 2 looks at the issue of possible cross-subsidisation, it is clear that the audit shall examine the way the cost allocation has been done.

It must also be noted that regulatory authorities play a key role in this respect. According to Article 23 (1e) of the E-directive (Art. 25 (1e) of the G-directive) they shall, through monitoring effective accounting unbundling, ensure that there are no cross-subsidies between generation/supply and transmission/distribution.

It should be noted in this context that incentive based regulation (“price caps”) of network access charges can be an effective instrument to considerably reduce the incentives and possibilities for integrated companies to shift costs from the supply/production business to the network business. Incentive based regulation, apart from its other advantages, can thus be an effective instrument to reduce the risk of cross-subsidisation.

ANNEX

APPLICATION OF UNBUNDLING RULES TO TSOs AND DSOs

	Legal Unbundling	Functional Unbundling	Accounting Unbundling
TSO	+	+	+
DSO above 100.000 customers	Exemption possible until 1.7.2007	+	+
DSO below 100.000 customers	Exemption possible	Exemption possible	+